

Oliy ta'lim: 2020-yili nima kutulmoqda?

2020-2021-o'quv yilidan boshlab Toshkent shahrida Shinxan universiteti filiali ish boshlaydi.

4-bet

"Zamonaviy maktab"lar qanday bo'ladi?

Asosiy muammo shundaki, 2004-2019-yillar mobaynida ajratilgan mablag'lar faqatgina o'quv binosining sinfxonalari uchun sarflangan. Maktab faollar zali, kutubxona, oshxona, qiz va o'g'il bolalar uchun alohida o'quv mehnat xonalari, o'qituvchilar, psixolog xonalari va boshqa qo'shimcha binolar deyarli qurilmagan.

5-bet

Mushtariy muhokamasi

"Ma'rifat" yulduzlari

AQSH Davlat departamentining ta'lim va madaniyat masalalari bo'yicha xalqaro tadqiqotlar almashinuv kengashi byurosi tomonidan o'tkazilgan tanlovda dars ishlanmam 1-o'ringa loyiq ko'rdi. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev imzosi bilan yozilgan nishonni Xalq ta'limi vaziri qo'lidan oldim. Bu yutuqlarimning barchasiga "Ma'rifat" gazetasi bosh sababchi bo'lganini e'tirof etmaslikning iloji yo'q!

9-bet

Kuch — bilim va tafakkurda

Ma'rifat

1931-yildan chiqa boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2020-yil 1-yanvar, chorshanba № 1 (9274)

Xalq ziyolilari gazetasi

O'ZBEKISTON XALQIGA YANGI YIL TABRIGI

Aziz vatandoshlar!

Mana shu quvonchli lahzalarda siz, azizlarni, ko'p millatli butun xalqimizni Yangi yil bayrami bilan chin qalbindan muborakbod etaman! Barchangizga sihat-salamatlik, oilaviy baxt tilayman!

O'tib borayotgan yil mamlakatimiz uchun unutilmas voqealarga boy bo'ldi. Turli qiyinchilik va sinovlarni ham boshimizdan kechirdik.

Xalqimizning fidokorona mehnati bilan "Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili" da ulkan yutuqlarga erishdik. Mamlakatimiz salohiyati va raqobatbardoshligini oshirish yo'lida yangi qadamlar qo'yildi.

Iqtisodiyotimizning yetakchi soha va tarmoqlari jadal rivojlanmoqda. Yuqori texnologiyalarga asoslangan zamonaviy korxonalar, yangi transport tizimlari ishga tushirilmogda.

Mirishkor dehqon va fermerlarimiz, murakkab ob-havo sharoitiga qaramasdan, mo'l hosil yetishtirdilar.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka keng yo'l ochildi.

Yil davomida hududlarda aholi, ayniqsa, yoshlarimiz, xotin-qizlar uchun ko'plab yangi ish o'rinlari yaratildi.

Davlat dasturlari asosida shahar va qishloqlarimiz, yurtimiz qiyofasi butunlay o'zgarimoqda.

2019-yilda ming-minglab yurt-

doshlarimiz, jumladan, kam ta'minlangan oilalar shinam uy-joylarga ega bo'ldilar.

Ilm-fan, ta'lim va tarbiya sohasida tub bulirish davri boshlandi.

Yangi-yangi bog'cha va maktablar, oliy o'quv yurtlari, yetakchi xorijiy universitetlarning filiallari, shifoxonalar, madaniyat va sport maskanlari bunyod etilmoqda.

Eng muhimi, odamlarimizning hayot darajasi, Vatan taqdiriga daxldorlik tuyg'usi, ertangi kunga ishonchi tobora kuchaymoqda.

Jamiyatimizda demokratiya tamoyillari, ochiqlik va erkinlik muhiti chuqur qaror topmoqda.

Kuni kecha Oliy Majlis va mahalliy Kengashlarga bo'lib o'tgan saylovlar buni yaqqol tasdiqladi. Saylovlar O'zbekiston demokratik taraqqiyot yo'lidan ortga qaytmasligini yana bir bor isbotladi.

Mustaqilligimiz, osoyishta hayotimiz kafolati bo'lgan Qurolli Kuchlarimizning jangovar salohiyati mustahkamlanmoqda.

Tinchliksevar va amaliy tashqi siyosat olib borayotgan davlatimizning xalqaro maydondagi obro'-e'tibori ortib bormoqda.

Muxtasar aytganda, 2019-yil yangi O'zbekiston tarixida har tomonlama yorqin iz qoldirmoqda.

Hurmatli yurtdoshlar!

Biz milliy yuksalishning muhim bosqichiga qadam qo'yimoqdamiz.

2020-yilda ham iqtisodiy va ijtimoiy sohalarida keng ko'lamli islohotlarimizni faol davom ettiramiz.

Xususiy mulk, tadbirkorlik va biznes uchun yanada qulay muhit yaratishga, yangi ish o'rinlari tashkil etishga alohida ahamiyat qaratamiz. Ish haqi, pensiya, stipendiya va nafaqalarni, aholi real daromadlarini ko'paytirish e'tiborimiz markazida bo'ladi.

Odamlarimizning yashash sharoitini, kommunal-maishiy xizmat sifatini yaxshilash, arzon va qulay uy-joylar qurish bo'yicha boshlagan ishlarimizni yanada kengaytiramiz.

Farzandlarimizga munosib ta'lim va tarbiya berishga, ularning qobiliyat va iste'dodini ro'yobga chiqarishga barcha kuch va imkoniyatlarimizni safarbar etamiz.

Aholi salomatligini mustahkamlash, sog'lom turmush tarzini qaror toptirishga qaratilgan ishlarimiz yangi bosqichga ko'tariladi.

Nuroniy faxriylarimiz, munis opa-singillarimizga e'tibor va g'amxo'rlikni yanada kuchaytiramiz.

Ijtimoiy himoya va ko'makka muhtoj yurtdoshlarimizni doimiy qo'llab-quvvatlashga birinchi darajali ahamiyat beramiz.

Tinchlik va barqarorlikni, jamiyatimizda o'zaro hurmat va ahillikni mustahkamlash asosiy vazifamiz bo'lib qoladi.

Bu borada dunyo hamjamiyati, avvalo, yon qo'shnilarimiz bilan samarali hamkorlikni har tomonlama kuchaytiramiz.

Aziz yurtdoshlarim, qadrdonlarim! 2020-yil har bir oila, har qaysi xonadonga qut-baraka, baxt va omad olib kelsin!

Barcha ezgu maqsadlarimiz ro'yobga chiqsin!

Jonajon O'zbekistonimiz gulab-yashnasin!

Yangi yil barchamizga muborak bo'lsin!

Shavkat MIRZIYOYEV,
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti

Bayram kunlari mehrga muhtoj kishilarning ko'nglini olish, ularga g'amxo'rlik ko'rsatish, mehr berish xalqimizning qon-qoniga singib ketgan azaliy qadriyatlarimizdan. Ayniqsa, bolajon xalqimizning Yangi yil arafasida kichikintoylarga sovg'a-salom ulashishi odatga aylangan. Bu yil ham minglab qorako'z'larga quvonch va shodlik ulashgan "Prezident archasi" bayram tadbirlariga katta tayyorgarlik ko'rildi.

Qalblarga quvonch ulashgan nur

Qayoqqa qaramang, bayram shukuhi hukmron. Ko'chalarda turli-tuman chiroqlar yog'dusi ko'zni qamashtirib, barchaga bayram kayfiyatini bag'ishlamoqda. "Turkiston" saroyiga kirgan kishi o'zini ertaklar olamiga tushib qolganek his etadi. Bayramona bezatilgan saroy kiraverishida rang-barang chiroqlar bilan bezatilgan archalar, foye shiftiga ilingan qorparchalar kumush qish manzarasini ko'z oldingizga keltiradi. Ulkan archa atrofida jam bo'lgan Qorbobo-yu Qorqiz, el tanigan xonanda va sozandalar bolalarga bayramona quvonch ulashadi.

3-bet

O'ZBEKISTON PREZIDENTINING TURKIYA PREZIDENTI BILAN TELEFON ORQALI MULOQOTI TO'G'RSIDA

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 31-dekabr kuni Turkiya Respublikasi Prezidenti Rejep Tayyip Erdo'g'on bilan telefon orqali muloqot qildi.

Davlat rahbarlari kirib kelayotgan Yangi yil bilan bir-birlarini samimiy qutladilar.

2019-yil mamlakatlarimiz o'rtasidagi do'stlik va strategik sheriklik munosabatlarini mustahkamlashda muhim bo'lgani mamnuviyat bilan ta'kidlandi. O'zbekistonning Turkiya tilli davlatlar hamkorlik kengashiga to'la huquqli a'zo sifatida kirishining tarixiy ahamiyati qayd etildi.

Turli darajadagi aloqalar sezilarli faollashdi, o'zaro manfaatli savdo-iqtisodiy va investitsiyaviy hamkorlik izchil rivojlanmoqda, istiqbolli qo'shma loyihalar amalga oshirilib, ilmiy-texnik va madaniy-gumanitar almashinuvlar kengaymoqda.

Muloqotda Prezidentlar bo'lajak oliy darajadagi uchrashuvlar siyosat, iqtisodiyot, transport kommunikatsiyalari, turizm, ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa yo'nalishlardagi o'zaro manfaatli sheriklikni yanada mustahkamlash uchun muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidladilar.

Shuningdek, xalqaro va mintaqaviy ahamiyatga molik masalalar yuzasidan fikr almashildi.

O'ZA

SAMIMIY QUTLOVLAR

Yangi — 2020-yil kirib kelishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev nomiga xorijiy davlatlar, hukumatlar va parlamentlar, nufuzli xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar rahbarlaridan Prezidentimizga sihat-salomatlik, yangi muvaffaqiyatlar va baxt-saodat, O'zbekiston xalqiga esa tinchlik-osoyishtalik va ravnaq izhor etilgan samimiy qutlovlar kelmoqda.

Quyidagilar o'z tabriklarini yo'llagan:
Rossiya Federatsiyasi Prezidenti Vladimir Putin;
Xitoy Xalq Respublikasi Raisi Si Zinpin;
Amerika Qo'shma Shtatlari Prezidenti Donald Tramp;
Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh kotibi Antoniu Guterrish;
Qozog'iston Respublikasining Birinchi Prezidenti — Elboshi Nursulton Nazarboyev;
Qozog'iston Respublikasi Prezidenti Qosim-Jomart Toqayev;
Qirg'iziston Respublikasi Prezidenti Sooronbay Jeenbekov;
Tojikiston Respublikasi Prezidenti Emomali Rahmon;
Turkmaniston Prezidenti Gurbanguli Berdimuhamedov;
Belarus Respublikasi Prezidenti Aleksandr Lukashenko;
Ozarbayjon Respublikasi Prezidenti Ilhom Aliyev;
Yaponiya Bosh vaziri Sindzo Abe;
Koreya Respublikasi Prezidenti Mun Chje In;
Afg'oniston Islom Respublikasi Prezidenti Ashraf G'ani;
Eron Islom Respublikasi Prezidenti Hasan Ruhoniy;
Polsha Respublikasi Prezidenti Anjey Duda;

Vengriya Prezidenti Yanosh Ader;
Sloveniya Respublikasi Prezidenti Borut Pahor;
Misr Arab Respublikasi Prezidenti Abdulfattoh as-Sisi;
Iordaniya Qirolligi Abdulla II;
Daniya Qirolligasi Margret II;
Xitoy Xalq Respublikasi Raisining o'rinbosari Van Sishan;
Rossiya Federatsiyasi Hukumati raisi Dmitriy Medvedev;
Xitoy Xalq Respublikasi Davlat Kengashi Bosh vaziri Li Ketsyan;
Vengriya Bosh vaziri Viktor Orban;
Kanada General-gubernatori Jyuli Peyett;
Yangi Zelandiya General-gubernatori Petsi Reddi;
Afg'oniston Islom Respublikasi Hukumati Ijrochi raisi Abdulla Abdulla;
Yangi Zelandiya Bosh vaziri Jasinda Ardern;
Rossiya Federatsiyasi Federal Majlisi Federatsiya Kengashi Raisi Valentina Matviyenko;
Butun xitoy xalq vakillari kengashi Doimiy qo'mitasi raisi Li Chjanshu;
Birlashgan Arab Amirliklari Bosh vaziri o'rinbosari, ichki ishlar vaziri Sayf bin Zoid Ol Nahayon;
Xalqaro olimpiya qo'mitasi prezidenti Tomas Bax;
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi Ijroiya qo'mitasi raisi — Ijrochi kotibi Sergey Lebedev;
Shimoliy Atlantika shartnomasi tashkiloti (NATO) Bosh kotibi Yens Stoltenberg;
Turkiya tilli davlatlar hamkorlik kengashi Bosh kotibi Bag'dat Amreyev.
Qutlovlar kelishi davom etmoqda.

RAQAMLAR EMAS, NATIJA MUHIM

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2019-yilning oxirgi ish kunida parlament palatalari rahbarlari, hukumat a'zolari, vazirlik va idoralar mutasaddilari bilan uchrashib, yil yakunlarini sarhisob qildi, 2020-yilgi muhim vazifalarni belgilab berdi.

Mamlakatimizda barcha sohalarida dadil islohotlar amalga oshirilmogda. Iqtisodiyot tarmoqlarini zamon talablari asosida modernizatsiya qilish, hududlar imkoniyatlarini to'la yuzaga chiqarib, aholi farovonligini oshirishga qaratilgan huquqiy hujjatlar qabul qilinmoqda. Tashabbus va takliflar qo'llab-quvvatlanib, moliyaviy, tashkiliy jihatlari hal qilib berilmogda.

Bunday keng ko'lamli ishlar natijasi har bir jabhada sezilyapti. Ilgari ilosizdek tuyulgan masalalarga yechim topilmogda. Eng muhimi, xalqning turmush sharoiti yaxshilanmoqda, oddiy odamlar davlatdan, hayotdan rozi bo'lyapti.

Yurtimizdagi o'zgarishlarni jahon hamjamiyati ham tan olmogda. Xususan, dunyodagi eng nufuzli nashrlardan biri bo'lgan Buyuk Britaniyaning "The Economist" jurnali O'zbekistonni 2019-yilda eng jadal islohotlarni amalga oshirgan davlat — "Yil mamlakati" deb e'tirof etdi. Shuningdek, Jahon bankingning 2019-yilgi "Biznes yuritish" reytingida ham O'zbekiston eng ilg'or islohotchi mamlakatlar qatoridan o'rin oldi.

Bunday muvaffaqiyatlar 2020-yilda ham davomli bo'lishi, yanada yaxshilanishi uchun tarmoqlar va hududlarni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan qarorlarni bajarib, eng yuqori natijalarni ta'minlash lozim.

Davlatimiz rahbari bugun erishilgan natijalar hali marra emasligini, oldimizda aholining turmush sharoitini yanada yaxshilash, mamlakatimizning iqtisodiy qudratini oshirish, imkoniyatlardan keng-

roq foydalanish uchun 2020-yil sinov yili bo'lishini ta'kidladi.

Yig'ilishda 2019-yilda yo'l qo'yilgan xatolardan to'g'ri xulosa chiqarib, 2020-yilga belgilangan chora-tadbirlarni amalga oshirish, mas'ul ijrochilar va muddatlarni belgilab olish zarurligi ta'kidlandi. Shuningdek, bevosita joylarga borib, ularning ijrosini tashkil qilish va doimiy nazoratni ta'minlash kerakligi qayd etildi.

Vazirlar Mahkamasi ijro hokimiyati faoliyatini samarali tashkil etib, har bir vazirlik, davlat qo'mitasi va boshqa idoralarning 2020-yil har choragi uchun faoliyat samaradorligi ko'rsatkichlarini ishlab chiqishi va ijrosini qat'iy nazoratga olishi zarurligi ta'kidlandi.

Kelasi yilda davlat korxonalarini samarali boshqarish va iqtisodiyotda davlat ulushini kamaytirish bo'yicha jiddiy o'zgarishlar qilish zarurligi ta'kidlandi.

Investitsiya dasturidagi infratuzilma ob'ektlarini qurish va ishga tushirish bo'yicha yangi tizim joriy etish, transport, ayniqsa, temir yo'l va aviatsiya sohasida boshlangan islohotlarni jadallashtirish va zifasi qo'yildi.

Qurilish-pudrat va loyiha bozorini tartibga solish, bu bozorda erkin raqobat muhitini va zamonaviy shaharsozlik me'yorlarini joriy etish, qurilishni arzonlashtirish bo'yicha topshiriqlar berildi. Shu bilan birga, ichimlik suvi, issiqlik ta'minoti sohasidagi dolzarb vazifalarni amalga oshirish zarurligi qayd etildi.

Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, inflyatsiyani pasaytirish, narx-navoni shakllantirishni to'liq bozor munosabatlar-

iga o'tkazish, erkin raqobat muhitini yaratish bo'yicha ko'rsatmalar berildi.

Shuningdek, iste'mol tovarlari, ayniqsa, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni kengaytirish va xarajatlarni kamaytirish orqali narx-navoneng keskin oshishiga yo'l qo'ymaslik lozim.

Bank sohasidagi islohotlarni davom ettirish, qulay va sifatli bank xizmatlarini kengaytirish ham muhimligi ta'kidlandi.

Xalqimizning tadbirkorlik tashabbuslarini oshirish, boqimandalik kayfiyatidan xalos etish masalalariga ham e'tibor qaratildi. Mamlakatimizda qulay biznes muhitini yaratish, jumladan, soliq ma'murchiligini yanada takomillashtirish, axborot texnologiyalarini keng qo'llash va inson omilini maksimal qisqartirish zarurligi ta'kidlandi.

Tashqi savdo va investitsiya borasidagi ishlarni samarali tashkil etishga a'lohiya e'tibor qaratildi. Jumladan, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar va xorijiy kreditlarni samarali ishlatish, ularni aniq natija beradigan loyihalarga yo'naltirish, investitorlar bilan manzilli ishlarni yangi bosqichga olib chiqish bo'yicha topshiriqlar berildi.

Shuningdek, xorijiy tashriflar chog'ida erishilgan kelishuvlar va loyihalarni amalga oshirish yuzasidan tizimli ishlarni tashkil etib, aniq natijalarni ta'minlash zarurligi qayd etildi.

Iqtisodiyotimizning eksport salohiyatini oshirish, eksportning tarkibi va geografiasini diversifikatsiya qilish, yangi bozorlarga chiqish uchun tashqi savdoni tubdan takomillashtirish talab etiladi. Bojxona, standartlashtirish, karantin kabi sohalarini isloh qilib, ularni tadbirkorga ko'makchiga aylantirishni taqozo etadi.

Yig'ilishda ta'lim, sog'liqni saqlash, turizm va boshqa ijtimoiy sohalaridagi is-

lohotlarni izchil davom ettirish yuzasidan aniq topshiriqlar berildi.

Kelasi yilda turistlar oqimini 7,5 millionga yetkazish va xizmatlar eksportini 1,5 milliard dollardan oshirish bu sohadagi eng ustuvor vazifaligi ko'rsatib o'tildi.

Yoshlarni, ayniqsa, qizlarni oliyaviy hayotga tayyorlashga e'tiborni kuchaytirish zarurligi qayd etildi. Prezidentimiz ta'kidlaganidek, oila oldidagi mas'uliyatni anglash, psixologik tayyorgarlik va oiladagi munosabatlarni to'g'ri o'rnatish, oilada sog'lom muhitni yaratish zarur.

Agrosanoat majmuiga kiruvchi tarmoq va soha rahbarlari uchun Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi ijrosini ta'minlash kelasi yil uchun eng ustuvor vazifa bo'lib qoladi. Bunda paxta, g'alla, sholi klasterlariga zarur sharoitlar yaratish, yangi tizimda yuzaga keladigan muammolarni muntazam tahlil qilib, ularni bartaraf qilish lozimligi qayd etildi.

Shuningdek, yig'ilishda neft-gaz, kimyo tarmoqlari, energetikani rivojlantirish, ushbu sohalariga xususiy sektor va investitsiyalarni faol jalb qilish, xomashyo qazib olishni ko'paytirish bo'yicha zarur topshiriqlar berildi.

Yig'ilishda belgilangan topshiriqlarni to'liq va sifatli amalga oshirish uchun barcha rahbarlar o'z tizimida quyiga tushib, xodimlar va resurslarni maksimal darajada safarbar qilish shartligi ko'rsatib o'tildi.

Prezidentimiz tomonidan ko'tarilgan masalalar yuzasidan Oliy Majlis Senati Raisi va Qonunchilik palatasi Spikeri, Bosh vazir va hukumat a'zolari, davlat va jamoat tashkilotlari rahbarlari so'zga chiqib, berilgan topshiriqlarni sifatli bajarish bo'yicha sohalarida tizimli ishlarni yo'lga qo'yishlarini ta'kidladilar.

O'ZA

Prezident archasi

Qalblarga quvonch ulashgan nur

(Davomi. Boshi 1-betda.)

Respublikamizning barcha hududida bo'lib o'tayotgan "Prezident archasi" bayram tadbirlarida Mehribonlik uylari va Bolalar shaharchalarining 2576, "SOS — bolalar mahallasi"ning 202 nafar, Bolalar uyining 596, Oilaviy bolalar uyining 8, Muruvvat uylarining 1851 nafar tarbiyalanuvchisi, shuningdek, mahallalardagi ota-onasining qaramog'idan mahrum bo'lgan 3-15 yoshli 4704 nafar bola hamda yurtimiz tinchligi va osoyishtaligi yo'lida qurbon bo'lgan Ichki ishlar, Mudofaa, Favqulodda vaziyatlar vazirliklari, Davlat xavfsizlik xizmati, Milliy gvardiya, Bosh prokuratura va Bojxona qo'mitasi xodimlarining 425 nafar farzandi ishtirok etyapti.

"Turkiston" saroyida bo'lib o'tgan "Prezident archasi" bayram tadbirida "Tomosha" bolalar ijodiy studiyasi tomonidan "Biz taratgan nur" nomli sahnalashtirilgan musiqiy dastur namoyish etildi. Ertak manzarasini eslatuvchi sahnada dastlab Qorbobo va Qorqiz paydo bo'ldi.

"Mo'jizalar maktabi" o'quvchilari ustozlari ko'magida qushlar va boshqa jonivorlarga ozor bermaslik kerakligi, kitob o'qish, bilim olish insonni ezgulikka yetaklashini anglab yetadi. Bu yo'lida ularga Qor malikasi xalal beradi, ustozini o'g'irlab, bolalar yuragini muzlatib qo'yadi. Biroq bilim va zukkolik yordamida bolalar o'z holiga qaytib, turli sinov va mashaqqatlarni yengib, ustozini tutqunlikdan ozod qiladi.

Sahna ko'rinishi yakunida barcha qahramonlar ezgulikning g'alabasi-ga guvoh bo'ladi. "Tomosha" guruhi badiiy rahbari, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi Nodira Qurbonova tomonidan sahnalashtirilgan musiqiy dasturning mazmuni ilm olishga qaratilgani kishini xursand qiladi.

Dilshod KENJAYEV, Xalq ta'limi vaziri o'rinbosari:

— Har yili bolajonlarga e'tibor

va g'amxo'rlik namunasi bo'lgan "Prezident archasi" bayram tadbirlari respublikamizning barcha hududida bayramona ruhda o'tkaziladi. Bu yil ham tadbir shodiyonalari 29-dekabr kuni respublikamizning 14 ta hududida boshlandi. Bugun poytaxtning ayni markazidagi "Turkiston" saroyida bo'lib o'tayotgan bayramda bolajonlar "Biz taratgan nur" nomli spektaklni tomosha qilishdi. Bu spektaklga tayyor-garlik ko'rish jarayonida asosiy e'tibor bolalarni bilim olishga qiziqitirish va kitob o'qishga undashga qaratildi.

Tadbirda qatnashayotgan bolalar uchun Prezident sovg'alari tayyorlangan. Bu yil ham 11 ming dona Prezident sovg'asi tayyorlanib, joylarga yetkazildi. Bugun barcha hududlarda hokimlar boshchiligida yetim va ota-ona qaramog'isiz qolgan, Vatan sarhadlarini himoya qilish vaqtida halok bo'lgan yurtdoshlarimizning farzandlariga sovg'alar beriladi. Sovg'alar tarkibini tuzishda, birinchi navbatda, O'zbekistonda bo'layotgan iqtisodiy o'zgarishlar, korxonalarimiz tomonidan ishlab chiqarilayotgan yuqori sifatli mahsulotlarga e'tibor qaratildi. Shu bois sovg'ani yurtimizda ishlab chiqarilgan shirinliklar bilan to'ldirdik. Bu yil ilk bora sovg'a tarkibiga shaxmat qo'shildi. Bu bolalarning aqlini charxlashga, sport-

ga qiziqishini oshirishga xizmat qila-di. Yumshoq o'yinchoq va Prezident sovg'asi solingan idish har yili qattiq qog'ozdan quti shaklida tayyorlanardi. Bu yilgi Prezident sovg'asining g'ilofi qopchiq tarzida ishlandi. Bola sovg'ani iste'mol qilib bo'lgach, qopchiqdan bemalol jismoniy tarbiya darslarida foydalanishi mumkin.

Archa atrofida raqsga tushayotgan bolajonlar bilan tanishamiz.

— Men SOS — bolalar mahallasidan keldim, — deydi qosh-ko'zlari qop-qora, kulib turgan bolakay. 9 yoshli Ozodbek Yusupovning zavqi ichiga sig'may, opasi — 12 yoshli Ozoda Yusupova bilan raqs tushadi. Yonida ularga havas bilan tikilib turgan qizaloq esa o'zini 30-Mehribonlik uyi tarbiyalanuvchisi Aziza Yegizboyeva deya tanishtiradi.

— Har yili an'anaga aylangan "Prezident archasi" bayram tadbirini bolajonlar intiqilik bilan kutishadi.

Katta bezatilgan archa atrofida ertak qahramonlari bilan bayramona ruhda bayramni kutib olamiz, — deydi Yashnobod tumanidagi 30-Mehribonlik uyi direktori Feruza Usmonxo'jayeva. — Garchi bolajonlar o'z oilasi, ota-onasi bag'rida bo'lmasa ham birgalikda,

bir oila bo'lib bayramni yuqori kayfiyatda kutib olamiz. Oxirgi paytlarda Prezidentimiz tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan, besh tashabbus doirasida yoshlarga qaratilayotgan e'tibor tufayli 2019-yili Mehribonlik uyimizda ham sport maydonchasi barpo etildi, turli to'garaklar faoliyati yo'lga qo'yildi. Hozirgi kunda Mehribonlik uyida imkoniyati cheklangan 96 nafar bola tarbiyalanayapti.

Bayram tadbiri so'ngida "Prezident archasi — istiqloq tumorchasi", deya boshlanuvchi qo'shiqni barcha jo'rovoz bo'lib, baralla aytdi. Shu tarzda mehr va e'tiborga hammadan ko'ra muhtoj bolajonlar qalbini quvonchga to'ldirgan "Prezident archasi" bayram tadbiriga yakun yasaldi.

Bayram hamon yurtimizning har bir go'shasida, mahalla-yu ko'chalarda davom etmoqda.

Nazokat XOLMETOVA,
"Ma'rifat" muxbiri

Vladimir GRANKIN olgan sur'atlar.

Oliy ta'lim: 2020-yili nima kutilmoqda?

Oldindagi hayot uchun reja va maqsadlar tuzish hamda shu asosda qadam tashlash nafaqat inson uchun, balki biror sistema yoki tashkilot uchun ham juda foydalidir. Olaylik, oliy ta'lim tizimi. O'tgan yilda bir qancha yangi universitetlar, xorijiy va mahalliy universitet filiallari ochilganiga qaramay, boshlangan yilda ham bu jarayon to'xtamaydi. Keling, ularning eng asosiy lari ga to'xtalsak.

Toshkent davlat stomatologiya instituti Qozog'istonda qo'shma fakultet ochadi. Bu borada Toshkent davlat stomatologiya instituti Janubiy Qozog'iston tibbiyot akademiyasi bilan qo'shma fakultet tashkil etish bo'yicha shartnoma imzolagan. Mazkur fakultet 2020-2021-o'quv yilidan Janubiy Qozog'iston tibbiyot akademiyasida faoliyatini boshlaydi va ta'lim jarayoni kredit — modul tizimi asosida olib boriladi. Kelgusida hamkorlik doirasida institut pedagoglari Janubiy Qozog'iston tibbiyot akademiyasi pedagoglari uchun mahorat darslari o'tishi, o'quv jarayonini tashkil etish bo'yicha uslubiy yordam berishi, shuningdek, talabalarning ham o'quv-ilmiiy dasturlarda ishtirok

etishi ko'zda tutilgan.

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi Shinxan universiteti (Koreya Respublikasi) bilan Toshkent shahrida universitetning filialini tashkil etish bo'yicha kelishuvga erishgan. Mazkur kelishuvga ko'ra, 2020-2021-o'quv yilidan boshlab **Toshkent shahrida Shinxan universiteti filiali ish boshlaydi.** Birinchi bosqichda universitetda quyidagi ta'lim yo'nalishlarida kadrlar tayyorlanadi:

- hamshiralik ishi;
- xalqaro turizm menejmenti;
- yangi to'qimachilik materiallari texnologiyasi.

Toshkent shahridagi Shinxan universitetida dastlab o'zbekistonlik yoshlar tahsil oladi. Keyinchalik universitetga qo'shni davlatlar, xususan, markaziy osiyolik yoshlarni ham qabul qilish choralari ko'riladi.

Kelgusi yili yurtimizda Rossiyaning yana 3 ta oliy ta'lim muassasasi filiali ochilishi rejalashtirilgan. Ular orasida Astraxan davlat texnika universiteti va Sankt-Peterburg tog' universiteti ham bor. Bundan tashqari, Bauman nomidagi Moskva davlat texnika universiteti, Moskva arxitektura universiteti va Pushkin nomidagi rus

tali instituti filiallari ham ochilishi mumkin.

Shuningdek, 2020-yilda Samarqand davlat chet tillar institutida jurnalistika fakultetini ochish, iqtisodiyot tarmoqlarining talablari asosida 2 ta yangi ta'lim yo'nalishi va 1 ta yangi magistratura mutaxassisligi bo'yicha kadrlar tayyorlash yo'lga qo'yilishi rejalashtirilgan.

Ochilmay qolgan filiallar

2019-2020-o'quv yilida Toshkentda Janubiy Koreyaning Xalqaro ayollar universiteti (Kyung-in Women's University) filiali ochilishi ko'zda tutilgan edi. Bu to'g'rida 2019-yil 20-aprel kuni O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi hamda "O'zto'qimachiliksavdo" uyushmasi o'rtasida universitet ochishni ko'zda tutuvchi memorandum imzolangan. Yangi universitetda to'qimachilik, dizayn, moda, aviatsiya va turizm, go'zallik sanoati, sog'liqni saqlash va koreyashunoslik yo'nalishlarida mutaxassislar tayyorlanishi rejalashtirilgan.

Ma'lumot o'rnida aytish kerakki, Kyung-in Women's University Janubiy Koreyadagi xalqaro almashinuv dasturiga ega davlat oliy ta'lim muassasasi bo'lib, unda 300 nafardan ortiq o'qituvchilar faoliyat

ko'rsatadi, talabalar esa 2000 nafardan ortiq. Toshkentda mazkur universitet filialini ochish to'g'risidagi kelishuvga Janubiy Koreya prezidenti Mun Chje Inning O'zbekistonga davlat tashrifi doirasida erishilgan edi.

Samarqandda Rossiya davlat jismoniy tarbiya, sport, yoshlar va turizm universiteti filiali ham ochilmay qoldi. Vaholanki, 2019-yil 8-may kuni Prezidentimiz tomonidan "Samarqand shahrida "Rossiya davlat jismoniy tarbiya, sport, yoshlar va turizm universiteti" federal davlat budjeti oliy ta'lim muassasasining filialini tashkil etish to'g'risida"gi qaror imzolangan edi.

Xorazmda esa Malayziya universiteti filiali ochilishi kerak edi. Malayziya texnologiya universitetining ("Universiti Teknologi Malaysia" — UTM) bakalavriat va magistratura dasturlari bo'yicha filialida injiniring, axborot texnologiyalari, fundamental fanlar va menejment yo'nalishlari bo'yicha ta'lim beriladi, deya xabar qilingan edi. Xorazm viloyat hokimligi va universitet rektori bilan uchrashuv davomida professor-o'qituvchilar tarkibining malakasini oshirish va talabalar almashish sohasida hamkorlik qilish bo'yicha "Yo'l xaritasi"

ishlab chiqishga kelishib olingan. Shuningdek, Xorazm viloyatidagi tegishli oliy ta'lim muassasasi negizida franchayzing modeli bo'yicha Malayziya oliy ta'lim muassasasi dasturlarini joriy etish, kelgusida UTM filialini ochish to'g'risida bitim imzolangan edi.

Nima ham derdik, maqola avvalida aytilgan reja va maqsad xususida yana bir xulosaga kelish mumkin: biror reja tuzishdan oldin uni shu yil amalga oshira olishingizga ko'zingiz yetsin. Hech bo'lmaganda, bor kuchingiz bilan harakat qiling. Vazirlik yoki tashkilot uchun aytadigan bo'lsak, yangi filiallarning ochilmay qolganini quyidagicha izohlash mumkin: yo ularning zimmasiga bir yil uchun juda ko'p vazifa yuklatilgan yoki shunchaki ulgurilmagan!

Istardikki, biror yangi universitet yoki filial ochish taklifini berishdan oldin mas'ul mutasaddilar shu yo'nalishni ochishga haqiqatan ham ehtiyoj sezilyaptimi, uni yo'lga qo'yish uchun moddiy-texnik baza yetarli, shu yo'nalishda ta'lim beradigan kadrlar bormi kabi savollarga javob izlasalar, barcha uchun foydali bo'lar edi.

Sohiba MULLAYEVA,
"Ma'rifat" muxbiri

Ilm — innovatsiya

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Tarmoqlar iqtisodiyoti" kafedrasini professor-o'qituvchilari Kattaqo'rg'on iqtisodiyot kollejida "Ilmdan boshqa najot yo'q" mavzusida mahorat darslari o'tdi.

Mashg'ulotlarda professor-o'qituvchilar hamda kollej o'qituvchi va o'quvchilari ta'lim sohasidagi o'zgarishlar, muammo va kamchiliklar yuzasidan fikr almashdi. Dotsent E.Shavqiyev, iqtisodiyot fanlari nomzodi, katta o'qituvchi B.Mardonov o'quvchilarga O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida ta'limning o'rni katta ekanini muhim ma'lumotlar bilan tushuntirdi. O'quvchilarni innovatsion fikrlashga o'rgatish, ularning qiziqishlari

rini rag'batlantirish borasida o'qituvchilarga tavsiyalar berildi.

— Tabiiy resurslar cheklangan sharoitda aholining ehtiyoji faqatgina innovatsion yo'l bilan hal etilishi rivojlangan mamlakatlar tajribasidan ma'lum, — dedi dotsent E.Shavqiyev. — Rivojlangan mamlakatlarning yalpi ichki mahsulotining 70–90 foizi aynan innovatsiyani rivojlantirish hisobiga yaratilgan. Innovatsiya — bu ilm. Ilmsiz innovatsiya bo'lmaydi! Shuning uchun yoshlarning ilm egallashi nihoyatda zarur, usiz taraqqiyotga erishib bo'lmaydi.

Mahorat darsi yakunida o'quvchilarni qiziqtirgan mavzular yuzasidan savol-javob o'tkazildi. Faol ishtirok etgan o'quvchilarga kitoblar ulashildi.

Bahodir MARDONOV

Darslarda amaliy mashg'ulotning o'rni

Biologiya fanidan o'tilgan darslarni mustahkamlash va mavzularni o'quvchilar ongiga chuqur singdirishda amaliy mashg'ulotlarning o'rni katta.

Shu bois ham amaliy mashg'ulotlarning ta'sirchanligini oshirishga alohida e'tibor qarataman. Gohida amaliy tarzda bajarishning imkoni bo'lmaganda mashg'ulotlarni virtual laboratoriya sifatida o'taman. Bunda mashg'ulotlar kompyuter va videoproektor yordamida slaydlarni ekranda ko'rsatish orqali bajariladi.

Bu usul o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llash ko'nikmasini mustahkamlaydi.

O'quvchilarning biologiya fanidan olgan bilimlarini hayotda qo'llay olish kompetensiyasini shakllantirishda bu kabi tajribalar qo'l keladi. Qolaversa, virtual laboratoriya mashg'ulotlari o'g'il-qizlar qiziqishini kuchaytirib, mustaqil ravishda amaliy mashqlarni bajarishiga yordam bermoqda.

Lobar ISMOILOVA,
Jizzax shahridagi
29-maktab o'qituvchisi

Islohot va samara

"Zamonaviy maktab"lar qanday bo'ladi?

Har qanday yurtning kelajagi yorug'ligini uning maktablariga qarab bilish mumkin. Zero, bu maskanda mamlakatning istiqbolini hal qiluvchi yangi avlod kamolga yetadi. Maktablarimizda o'quvchilarning har tomonlama chuqur bilim olishi uchun sharoit yetarli? Bilim berish darajasi qanday? Bu savollar davrimizning eng dolzarb masalasi. Yurtimizda maktablarning shart-sharoiti, moddiy-texnik bazasini yaxshilash borasida qator davlat dasturlari amalga oshirilyapti: bosqichma-bosqich yangi maktablar qurildi, mavjudlari rekonstruksiya qilindi, ta'mirlandi. 2019-yilning 26-noyabr kuni Prezidentimiz tomonidan "Zamonaviy maktab"larni tashkil etish chora-tadbirlari

to'g'risida"gi qaror qabul qilindi. Bu keng jamoatchilikda endi yurtimizda yangi davr maktablari paydo bo'ladi, degan umid uyg'otdi. Mazkur qaror mazmun-mohiyati xususida kengroq ma'lumot olish maqsadida xalq ta'limi vazirligining xalq ta'limi muassasalarini qurish, ta'mirlash va jihozlashni muvofiqlashtirish boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari Eldor Tojiboyev bilan suhbatlashdik.

— **Avvalo, ushbu qarorning maqsadi, mazmun-mohiyati bilan kengroq tanishtirangiz.**

— Qabul qilingan hujjat mamlakatimizda yangi turdagi umumta'lim muassasalarini barpo etish va muqaddam qurilgan binolarni bosqichma-bosqich zamon talablariga moslashtirishga qaratilgan. Qaror asosida kelasi uch yil davomida quriladigan, rekonstruksiya qilinadigan va ta'mirlanadigan maktablar ro'yxati tasdiqlandi. Uch yil davomida bu maqsadlarga deyarli 4,1 trln so'm mablag' yo'naltirish rejalashtirilgan.

2020-yilning 1-martiga qadar xorijiy tajriba va mamlakatning tabiiy iqlim sharoitlariga mos, ekologik toza materiallar va energiyaning muqobil manbalari, energiya tejoychi hamda ilg'or texnologiyalar va muhandislik yechimlarini qo'llashni nazarda tutuvchi "Zamonaviy maktab"larni qurish va rekonstruksiya qilishning namunaviy loyihalarini ishlab chiqish va tasdiqlash vazifasi topshirildi.

Shuningdek, 2020-yilning 1-martiga qadar umumiy o'rta ta'lim muassasalarini zamonaviy mebel va jihozlar, o'quv-laboratoriya uskunalarini, o'quv-uslubiy materiallar, kompyuter va multimedia hamda videokuzatuv vositalari bilan ta'minlashning yangi me'yorlari ishlab chiqiladi.

— **Qaror qabul qilinishi oldidan respublikadagi barcha maktablardagi holat o'rganib chiqildimi? Ahvol va mavjud xulosalar qanday edi?**

— Ushbu qarorni ishlab chiqishdan oldin respublikadagi barcha maktablarning moddiy-texnik ta'minoti, holati joylarga chiqib o'rganildi. Natijada 3 ming(30 foiz)dan ortiq maktablar ta'mirtalabligi ma'lum bo'ldi.

Ta'kidlaganimdek, qaror asosida 2020–2022-yillarda "Zamonaviy maktab" mezonlari asosida umumta'lim muassasalarini barpo etish dasturi va umumta'lim muassasalarini yangidan qurish, rekonstruksiya qilish, mukammal ta'mirlash va jihozlash bo'yicha dasturining asosiy parametrlari tasdiqlandi.

Dastur doirasida 48 ta yangi maktab quriladi, 452 tasi rekonstruksiya qilinadi, 299 tasi mukammal ta'mirlanib, zamonaviy ko'rinishga keltiriladi. 796 ta ta'lim dargohi 241 mln so'm hisobiga yangi o'quv mebellari bilan jihozlanadi. Shuningdek, ushbu dastur 2020–2022-yillardagi Investitsiya dasturlariga muvofiq amalga oshirilishi belgilanganligi sababli qaror ilovalaridagi maktablar soni ko'payishi kutilmoqda. Shunga ko'ra, 2020–2022-yillar davomida dasturga kiritilgan maktablar soni mingdan ortiq bo'ladi. Xususan, 76 ta yangi maktab qurilib, buning natijasida 32449 ta yangi o'quv o'rni, 2400 ga yaqin ish o'rni yaratiladi. 535 ta maktab rekonstruksiya qilinib, ularda 212329 ta yangi o'quv o'rni yaratiladi. Mazkur maktablarning qamrov koeffitsiyenti 1-navbatga tushadi. 411 ta maktab mukammal ta'mirlanib, zamonaviy ko'rinishga keltiriladi. Shuningdek, mingdan ortiq maktablar 457,1 mln so'm hisobiga yangi zamonaviy o'quv jihozlari bilan ta'minlanadi.

Jami 1022 maktab qamrab olinayotgan bo'lsa, ularning 196 tasi shahar, 826 tasi qishloq va olis hududlarda joylashgan maktablardir. Bundan ko'rinish turibdiki, qishloq joylardagi maktablar ko'proq qamrab olingan bo'lib, maqsad qishloq va shahar maktablari o'rtasidagi tafovutning qisqarishiga erishishdir.

— **Zamonaviy maktab shart-sharoitlari va ta'lim sifati bo'yicha minimal talablarga javob berishi kerak. Maktablarda yetarli o'quv xonalari, texnika va jihozlar bo'lishi lozim. O'qituvchilar ham bilimlari bo'lishi, maktabda yaratilgan sharoitlardan to'liq foydalangan holda bolalarga puxta bilim berishi kerak. Zamonaviy maktabda darsdan tashqari to'garaklar tashkil etilishi va bola muvaffaqiyatlarga erishishi uchun kerakli bilimlar berilishi zarur.**

Bundan tashqari, qarorda yana bir muhim topshiriq belgilanmoqda. Unga ko'ra, qaror manzilli ro'yxatlarida ko'zda tutilmagan, biroq moddiy-texnik bazasi nochor bo'lgan maktablarni "Zamonaviy maktab" darajasiga keltirish uchun xalqaro moliya institutlarining grant va kredit mablag'larini jalb qilish topshirilgan. Bu nima degani? Yaqin uch yilda nafaqat respublika budjetidan ajratilgan mablag'lar hisobidan, balki xalqaro moliya institutlarining grant va kredit mablag'larini jalb qilish orqali bundan ham ko'proq maktablarda "Zamonaviy maktab" namunaviy loyihalari va jihozlash me'yorlari asosida qurilish-ta'mirlash ishlari amalga oshiriladi.

— **Xalqaro va milliy mezonlarga javob beradigan zamonaviy maktab sizningcha qanday bo'ladi?**

— Zamonaviy maktab shart-sharoitlari va ta'lim sifati bo'yicha minimal talablarga javob berishi kerak. Maktablarda yetarli o'quv xonalari, texnika va jihozlar bo'lishi lozim. O'qituvchilar ham bilimlari bo'lishi, maktabda yaratilgan sharoitlardan to'liq foydalangan holda bolalarga puxta bilim berishi kerak. Zamonaviy maktabda darsdan tashqari to'garaklar tashkil etilishi va bola muvaffaqiyatlarga erishishi uchun kerakli bilimlar berilishi zarur.

Hozirgi kunda respublikada faoliyat yuritayotgan umumta'lim muassasalarini faoliyatini "Zamonaviy maktab" mezonlari asosida baholash shartlari va tartibi ishlab chiqilmoqda. Mazkur hujjatda zamonaviy maktablarga qo'yiladigan talablar aniq qilib belgilanadi.

2021-yildan boshlab respublikadagi moddiy-texnik ta'minoti bilan bir qatorda ta'lim berish sifati yuqori darajada bo'lgan, tasdiqlangan baholash mezonlariga javob beradigan umumta'lim muassasalariga "Zamonaviy maktab" maqomi (statusi) beriladi. "Zamonaviy maktab" muvofiqlik sertifikatini olgan maktablarning direktori, o'qituvchi va o'quvchilarning moddiy-ma'naviy rag'batlantirish tizimi yo'lga qo'yiladi.

Bu o'z navbatida barcha maktablar pedagogik jamoasini "Zamonaviy maktab" maqomini olish uchun bir jamoa bo'lib harakat qilishga undaydi.

— **2004–2009-yillarda maktab ta'limini rivojlantirish davlat umum-milliy dasturi doirasida ham mamlakatimizda ko'plab maktablar kapital**

ta'mirlanib, rekonstruksiya qilingan edi. Undan keyin Investitsiya, "Obod mahalla", "Obod qishloq" dasturlari bo'yicha ham yangi, zamonaviy maktablar qurildi. Bu dasturlar bo'yicha respublikadagi maktablarni qamrab olish darajasi qanday bo'lgan edi? Va bu dastur doirasida amalga oshirilgan ishlardan "Zamonaviy maktab" loyihasi doirasida qilinadigan ishlarning qanday farqi bor?

— Davlat dasturlari doirasida 2004–2019-yillar mobaynida 9454 ta maktabda qurilish-ta'mirlash ishlari amalga oshirilgan. Bu ishlarga o'tgan 15 yil davomida jami 5,7 trln so'm mablag' sarflangan.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, o'tgan davr mobaynida 4200 dan ortiq maktabda rekonstruksiya (qo'shimcha bino qurish) ishlari amalga oshirilgan bo'lsa-da, ushbu maqsadda ajratilgan mablag'lar faqatgina xomg'isht, paxsa, yog'och va loydan qurilgan maktablarga namunaviy loyiha asosida o'quv binolari qurishga yo'naltirilgan. Shuningdek, maktablarda o'quvchi soni oshib ketishi natijasida qo'shimcha binolar qurilgan. Biroq, asosiy muammo shundaki, 2004–2019-yillar mobaynida ajratilgan mablag'lar faqatgina o'quv binosining sinfxonalari uchun sarflangan. Maktab faollari zali, kutubxona, oshxona, qiz va o'g'il bolalar uchun alohida o'quv mehnat xonalari, o'qituvchilar, psixolog xonalari va boshqa qo'shimcha binolar deyarli qurilmagan.

Mahalliy davlat hokimiyat organlari tomonidan "Obod qishloq", "Obod mahalla" dasturlari doirasida ham ko'plab maktablarda qurilish-ta'mirlash ishlari amalga oshirilmoqda. Biroq bu ishlar joylarda turlicha bajarilyapti. Ba'zilarida faqatgina qurilib, jihozlash ko'zda tutilmasdan qolmoqda.

Shu munosabat bilan ushbu qarorning ahamiyatli joyi shundaki, 2020-yildan boshlab moliyalashtirish manbayidan qat'i nazar, respublikaning barcha hududida maktablarni qurish-ta'mirlashda ularni to'liq zamonaviy jihozlar bilan ta'minlash qat'iy belgilanmoqda. "Zamonaviy maktablar"ning xalqaro talablarga muvofiq ilg'or arxitektura yechimlari va energiyatejamkor texnologiyalar asosida qurilib, jihozlanishiga alohida e'tibor qaratiladi. Shundan kelib chiqib, Xalq ta'limi vazirligida Qurilish vazirligi bilan hamkorlikda 2020-yilning 1-martiga qadar xorijiy tajriba va mamlakatning tabiiy iqlim sharoitlariga mos, ekologik toza materiallar va energiyaning muqobil manbalari, ilg'or texnologiyalar va muhandislik yechimlarini qo'llashni nazarda tutuvchi "Zamonaviy maktab"larni qurish va rekonstruksiya qilishning namunaviy loyihalarini ishlab chiqish va tasdiqlash topshirildi.

2020-yildan boshlab maktablar ushbu "Zamonaviy maktab" namunaviy loyihasi asosida quriladi va tasdiqlanadigan yangi jihozlash me'yorlariga muvofiq jihozlanadi.

O'qing va uqing

O'quvchilar uchun: "The Essential 55"

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda.)

→ 11-QOIDA

Atrofdagilarni kutilmagan yaxshiliklar bilan hayron qoldiring. Hech bo'lmasa, oyda bir marta kimgadir ezgulik va muruvvat ko'rsatishga harakat qilingki, bu atrofdagilarni hayratga solsin.

→ 12-QOIDA

Ba'zan sinfda bir-birimizning ishimizni baholashimiz ham mumkin. Boshqa o'quvchining ishiga atayin past yoki yuqori baho qo'yishga harakat qilmang. Aslida o'zganing ishiga qay darajada adolatli baho qo'yishingiz — bu o'zingizga berilgan bahodir.

→ 13-QOIDA

Sinfda birgalikda matn o'qiyotganimizda diqqat bilan kuzating. Agar men o'qish navbatini sizga bersam, u holda matnning qayerida to'xtab qolganimizni aniq bilishingiz va kelgan joyidan tez davom ettirishingiz kerak.

→ 14-QOIDA

Barcha savollarga to'liq javob qaytarishga o'rganing. Masalan, sizdan "Rossiyaning poytaxti qaysi shahar?" deb so'rashsa, yozma javob berayotganda albatta "Rossiyaning poytaxti Moskva shahri" deyingiz kerak.

O'zgalarni suhbatda ularning savoliga hurmat yuzasidan to'liq javob qaytaring. Masalan, sizdan "Ishlaring qalay?" deya so'rashsa, siz "Hammasi yaxshi, rahmat. O'zingizniki-chi?" deng. Shunchaki "Yaxshi", deb javob berish hurmatsizlik sanaladi.

→ 15-QOIDA

Vahti-vahti bilan sizlarni yaxshi xulq-atvoringiz, o'zlashtirishingiz va boshqa maqtovgacha arzigulik xatti-harakatingiz uchun taqdirlayman. Agar mendan o'zingiz mukofot so'rasangiz, bilinki, siz uni hech qachon qo'lga kiritolmaysiz. Yaxshi xulq-atvoringiz uchun nimagadir umidvor bo'lishingiz — beadablik. Mukofot olish emas, balki shunchaki yaxshi bo'lishga harakat qilishingiz kerak.

→ 16-QOIDA

Barcha fanlardan berilgan uyga vazifalarni har bir o'quvchi har kuni bajarishi shart.

→ 17-QOIDA

Dars davomida bir fandan boshqa bir fanga o'tish vaqti-da tez, shovqinsiz va tartibli harakat qilishimiz kerak. Darsliklar, uyga vazifa bajarilgan daftarlar hamda kerakli materiallarni tezda almashtirishga tayyor bo'ling. Bularning barchasini bajarish uchun 10 soniya yetarli. Vaqt o'tishi bilan bu vaqtni 7 soniyagacha tushirishga harakat qilamiz.

→ 18-QOIDA

Sinfdagilar o'zaro hamjihat bo'lish uchun astoydil harakat qilishi kerak.

→ 19-QOIDA

Uyga vazifalar berilgan vaqtda hech qanday shikoyat va norozilik bildirmang. Aks holda vazifalar ikki baravar oshiriladi.

→ 20-QOIDA

Agar darsni boshqa o'qituvchi o'tayotgan bo'lsa ham, men bor vaqtimda amal qiladigan qoidalarni bajarishingiz kerak. (Bilaman, bu ish qiyin, ammo shunday qilish zarur).

Huquqshunos Kushnubek XUDOYBERDIYEV tarjimai.

(Davomi bor.)

Nega darsga kech qolding?

Assalomu alaykum! Ustoz, kirsam maylimi?

— Mayli, kira qol. Nega kech qolib yuribsang?

Maktabda birinchi soat darsida ko'p takrorlanadigan vaziyat bu. Tabiiyki, o'qituvchi ko'p hollarda tayinli javob ololmaydi. Bola yo'lda ushlanib qolgani, vaqtda uyqudan uyg'onolmagani va boshqa bahonalarni aytadi. Bitta darsning o'zida uch-to'rt nafar o'quvchi kech qoladigan bo'lsa, ular ko'rsatayotgan vajlar de-

yarli bir xil mazmunda. Bundan jahli chiqqan pedagog miyig'ida kulimsirab qo'ysa-da, 45 daqiqaning 15-20 daqiqasi mana shu muhokamalar bilan o'tib ketishiga achinadi.

Mashg'ulot boshlanib, o'qituvchi o'z metodi bilan bolalarning diqqatini endigina jalb etgan vaqtda dars jarayoniga xalal bergan o'quvchi barcha tengdoshlarining bilim olishiga salbiy ta'sir etadi. Bunday intizomsiz bolalar keyinchalik ham tartibsiz va

qat'iyatsiz bo'lib ulg'aya boshlaydi. Ularning asosiy maqsadi bilim olishga qaratilmaydi shunchaki, maktabga kelib-ketadi.

Bolaga darsga kech qolmaslikni o'rgatish — ota-onaning zimmasidagi vazifa. Bu shunday muhim vazifaki, yaqin kelajakda ota-ona ulkan bebaho boylikka erishadi. Ya'ni, farzandi ortidan rahmatlar, yaxshi so'zlar eshita boshlaydi.

Nosir SHERBOYEV

Agar bilsang kimyoni...

"Tuzlar gidroliziga turli xil omillarning ta'siri" mavzusida ochiq dars o'tdim.

Mashg'ulotda o'quvchilarga tuzlar gidroliziga turli omillarning ta'siri haqida tushuncha berish maqsad qilindi. Darsda bolalarga kimyoviy moddalar bilan ishlaganda texnika xavfsizligi qoidalariga rioya etishni o'rgatish orqali tayanch kompetentsiya elementlarini shakllantirishga erishdik. Mashg'ulotni noan'anaviy usulda olib borish, test savollari bilan o'g'il-qizlar bilimini mustahkamlashga urindik.

O'quvchilarga eritmalarda gidroliz jarayonini sekinlashtirish uchun quyidagilarda va konsentrlangan holda saqlash lozimligi tushuntirildi. Bundan tashqari, kuchli kislota va kuchsiz asosdan hosil bo'lgan tuz eritmalarida kislotali muhitni ta'minlash, kuchsiz kislota va kuchli asosdan hosil bo'lgan tuz eritmalarida ishqoriy muhitni saqlash ham gidrolizning oldini olish mumkin. Masalan, 1-masala bo'yicha bariy xloridning 104 g 5 foizli eritmasi bilan natriy sulfatning 71 g 10 foizli eritmasi aralashirildi. Natijada necha gramm bariy sulfat cho'kmasi tushgan?

$$m(\text{BaSO}_4) = 104 \cdot 0,01 = 5,2\text{g}$$

$$n = \frac{5,2}{208} = 0,025\text{ mol}$$

$$m = (\text{Na}_2\text{SO}_4) = 71 \cdot 0,1 = 7,1\text{g}$$

I N N O V A T S I Y A

$$n = \frac{7,1}{142} = 0,05$$

$$m(\text{BaSO}_4) = 233 \cdot 0,025 = 5,825$$

Javob: 5,825g cho'kma hosil bo'ladi.

Sinfda o'quvchilar orasidan saylangan laborant davomat haqida ma'lumot beradi. Dostkada kartochkalar orqasiga yashirilgan so'zni o'quvchilar topishadi.

- I – tuzlar deb nimaga aytiladi?
- N – tuzlar necha sinfga bo'linadi?
- N – osh tuzining formulasini ayting.
- O – marmarning tarkibini ayting.
- V – gidroliz so'zining ma'nosi nima?
- A – tuzlar gidrolizi deb nimaga aytiladi?
- T – ichimlik sodasining formulasini ayting.
- S – II valentli metallarga misol ayting.
- I – tuzlar asosan qanday holatda uchraydi?
- Y – qaysi tuzlar tibbiyotda ishlatiladi?

A – ishqoriy muhitda fenofalin qanday rangga kiradi?

Darsning ikkinchi qismida PISA testlari xalqaro baholash dasturi asosida kartochkalar sinf taxtasiga osib qo'yiladi:

1. Quyidagi tuzlar orasida potashning formulasini toping.
 - A) KCl
 - B) K_2CO_3
 - D) KNO_3
 - E) K_3PO_4
2. Ammoniy xlorid tuzining eritmasi muhitini toping.
 - A) kislotali
 - B) ishqoriy
 - D) neytral
 - E) kuchsiz ishqoriy
3. "Dissotsiyalanish" so'zining ma'nosi qaysi javobda ko'rsatilgan?
 - A) atomlarga ajralish

- B) molekullarga ajralish
 - D) ionlarga ajralish
 - E) moddalarga ajralish
- Marhabo ISMOILOVA,
Urganch shahridagi
1-maktab o'qituvchisi

Olim bilan uchrashuv

Yangi yil ayyomi arafasida maktabimizda yozuvchilar uyushmasi a'zosi, navoiyshunos olim Sultonmurod Olim bilan ijodiy uchrashuv o'tkazildi.

Tadbirda adabiyotga qiziquvchi o'quvchilar o'zlarining ijod namunalari bilan o'qib berishdi. O'g'il-qizlar ijrosidagi she'r va kuy-qo'shiqlar yig'ilganlarga bayram kayfiyatini ulashdi. Olim o'quvchilar bilan bugungi adabiy jarayonlar xususida suhbatlashdi, Navoiy ijodini o'rganishga doir izlanishlari haqida gapirib berdi.

Uchrashuv doirasida O'zbekiston xalq shoiri Erkin Vohidov tavallud kuni munosabati bilan badiiy kecha ham uyushtirildi. So'zga chiqqanlar

adibning ijodi va hayoti haqida gapirishdi. Jumladan, shoirning "Sadoqatnoma", "Yurak va aql", "Yaxshidir achchiq haqiqat", "Kelajakka maktab" kabi ko'plab she'r va dostonlarida zamondoshlarimiz hayoti, quvonch va iztiroblari tarannum etilganini ta'kidlashdi.

Farhod ORZIBOYEV,
shu maktab direktori o'rinbosari

O'qituvchi minbari

Geografiya fani qanday o'qitilishi kerak?

Geografiya faniga bo'lgan e'tibor oxirgi o'n yillikda nihoyatda susayib ketdi. Buni hatto eng ilg'or maktablarimizda ham ko'rgazmali qurollarning yetishmasligida ko'rish mumkin. Elementar geografik xaritalar, globuslar, fanga oid qo'shimcha adabiyotlar yetishmaydi, ko'plab maktablarimizda mutlaqo yo'q. Darsliklarning ahvoli ham havas qilari darajada emas. Didaktik materiallar ozligi, darsliklarning qiziqarli ma'lumotlar bilan boyitilmagani hisobiga geografiyadek qiziqarli fan mashg'uloti o'quvchilarni zeriktiradigan darsga aylandi.

Kuzatuvlarim natijasida shunday xulosaga keldim. Maktablarimizda geografik xaritalardan faqat jahon hamda O'zbekiston siyosiy xaritasi mavjud, xolos. Tabiiy va boshqa turdagi xaritalar ko'zga tashlanmaydi. Markaziy Osiyo, Yevroosiyo, har bir materik uchun alohida tabiiy va siyosiy xaritalar, jahonning tabiiy xaritalarini hatto kitob do'konlaridan ham topish amrimahol. Globuslar haqida-ku, umuman gapirmasayam bo'ladi. Dunyoning tabiiy geografiyasi tasvirlangan globuslarning sobiq ittifoq davrida chiqqan nusxalari saqlab qolinmagan bo'lsa, yangilariga ko'zim tushgani yo'q.

Geografik uskunalar esa yo'q hisobi. Bunday jihozlar mavjud bo'lsa ham respublikamizdagi barmoq bilan sanarli maktablarda uchraydi. U ham, menimcha, fidoyi geograf o'qituvchilarimizning mablag'i va tashabbusi bilan keltirilgan. Kutubxonalarimizda geografiyaga oid badiiy adabiyotlar ham juda oz.

Axir Daniel Defoning "Robinson Kruzoning g'aroyib sarguzashtlari" kitobi, Jyul Vern asarlari, Zahiriddin Muhammad Boburning "Boburnoma"si, Nosir Xisrav, Marko Polo, Xristofor Kolumb, Fernando Magellan, Kabot, Vasko da Gama, Bartolomeu Diash, F.Dreyk, Laperuz, Kruzenshtern va Lazarev, David Livingston, Redyard Kipling, Charlz Darvin, Antuan de Sent-Ekzyuperi, Jak Iv Kusto kabi o'nlab, hatto yuzlab buyuk kashfiyotchilar, sayohatchilar, olim-u yozuvchilarga tegishli ma'lumotlar to'plamlari, asarlari bilan kutubxonalarimizni to'ldirsak, bolalarining fanga qiziqishi keskin oshishi aniq.

Fanni o'qitish uslublari esa xuddi boshqa ko'plab fanlar kabi haliyam o'sha-o'sha — primitiv (sodda) uslubda. Videoprojektorlar, ko'rgazmali qurollar va noan'anaviy usullardan faqat ochiq darslarda, fan oylıklarida foydalaniladi. Xullas, hammasi go'yo dekorativ ta'lim, ko'z-ko'z va hisobotlar uchun, xolos.

Geografiya fanini o'qitish jarayonini tubdan o'zgartirish, ko'proq amaliy va tadrijiy yo'nalishga o'tish kerak. Darslar tabiat qo'ynida bevosita tanishuv yo'li bilan olib borilsa, o'quv choraklari oraliq'idagi ta'tillarda so'lim go'shalar, tog', ko'l, daryo va cho'llarga sayohatlar amalga oshirilsa (tarix, biologiya fanlarini ham uyg'unlashtirish mumkin), tabiat, iqlim, xalq xo'jaligi, iqtisod, transport, infratuzilma va boshqa ko'plab omillarning rivojlanishi, qonuniyatlari bilan o'quvchilarni bevosita tanishtirib borish imkoni paydo bo'lardi.

O'quvchilarda tabiat qo'ynida o'zini namunali tutish, ekologiya, atrof-muhitga hurmat bilan munosabatda bo'lish ko'nikmasini shakllantirish orqali yoshlarni Vatanimizga muhabbat ruhida tarbiyalash imkoniyati kengayadi.

O'quvchilarga elementar usullar — qadimgi ajdodlarimiz bilgan oy, quyosh, yulduzlarga qarab vaqt va joyini aniqlash, gugurtsiz olov yoqish, baliq ovlash, ov va mehnat qurollarini yasash, chodir tikish, kompas, termometr, barometr, flyuger, nivelir va boshqa ko'plab geografik o'Ichov uskunalarini haqida ma'lumot berish va ulardan foydalanishni o'rgatish kerak, deb hisoblayman. Tabiat, hayvonot va o'simlik dunyosi bilan munosabat, iqlimda kechayotgan jarayonlarni kuzatish va bunda tabiat

qo'ynida o'zini tutishni o'rgatish ham shular jumlasidandir.

Geografiya fani xonalarni jihozlashga ham jiddiy e'tibor qaratish lozim. O'quvchilarda, albatta, atlas va yozusiz xaritalar bo'lishi tabiiy. Lekin sinfxonada kamida o'n xil xarita va globuslar bo'lishi shart. Shuningdek, jonli burchaklar tashkil etilishi, gerbariy va maketlar uchun alohida burchak ajratilishi lozim. Buyuk geograf kashfiyotchilar, fanga ulkan hissa qo'shgan odamlar portretlari, ularning sayohatiga oid stendlar, badiiy adabiyotlar bilan boyitilgan javonlar, geografiya faniga oid jihoz va uskunalar saqlanadigan shkaflar bo'lsa, nur ustiga nur bo'lardi.

Geografiya fanini sizlar uchun qanday o'tsam qiziqarli bo'ladi, degan savolimga o'quvchilar shunday javob berishdi: "Globus va xaritalar kam, ularni ko'paytirish kerak. Darsliklar ham unchalik qiziqarli emas, mavzuga oid rasmlar bilan to'ldirish zarur.

Kompyuterlashgan xona faqat informatika uchun, geografiya fani uchun ham kompyuter va Wi-fi dan foydalanish imkoni yaratilsa, ko'proq qiziqarli ma'lumotlar, o'yinlar, musobaqalar o'tkazilsa, fanga qiziqish oshardi".

Xulosa sizlardan, hamkasblar!

Ixtiyor ESONOV,
Guliston shahridagi
11-maktab o'qituvchisi

O'qituvchini qo'riqchilikdan ozod eting!

Hammani bayramga yetkazsin! Bayramku yaxshi, lekin ular yaqinlashgani sayin o'qituvchilarning ishi ikki hissa ortadi. Aytaylik, chorak yakuniga yetayotganda o'qituvchi har bir sinfda choraklik nazorat va har bir fan bo'yicha ikki variantda monitoring ishi olishi, choraklik baho chiqarishi, yana ko'plab hisobotlar topshirishi kerak. Shuncha ishdan ortib u Yangi yil, Navro'z umumxalq bayramlari arafasida jamoat xavfsizligini ta'minlashi ham kerak.

Hayronman, qachongacha o'qituvchiga bayramoldi kunlari navbatchilik ro'yxati asosida maktabni qo'riqlash vazifasi yuklatiladi? Axir o'qituvchi kasbiga daxldor bo'lmagan har qanday ishlardan ozod etilishi kerakmas-midi?!

Kunduz kuni, ya'ni soat 8:00 dan 20:00 gacha ayol muallimlar, 20:00 dan tong otguncha — 8:00 gacha erkak o'qituvchilarga maktab hududini qo'riqlash vazifasi yuklatilishi qanchalik to'g'ri? Axir ayol o'qituvchilar posbonlikni qanchalik eplaydi, ularning o'zi kech kirganda kimsasiz maktab binosida qolishi xavfli emasmi? Bu muallim-posbonlar maktabni nimadan himoya qiladi? Kutilmagan tahdidlardanmi? Agar shunday bo'lsa, o'qituvchining yolg'iz o'zi bunda qanday chora qo'llay oladi? Tirik qalqon bo'ladi mi?

San'at OBIDOV,
Nurota tumanidagi
36-maktab o'qituvchisi

Qishki ta'til kunlari maktablarda turli fan, sport to'garaklari bilan bir qatorda o'quvchilarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish maqsadida tanlovlar ham tashkil etilmoqda.

Ta'tilda 5 tashabbus

Poytaxtimizdagi 12-maktabda "Besh tashabbus — besh imkoniyat" shiori ostida o'tkazilgan tanlovda Yunusobod tumanidagi har bir maktabdan jamoalar ishtirok etib kompyuterda matn yozish, slayd tayyorlash, o'qigan kitoblari haqida ma'lumot berish, dastromol hoshiyasiga qul tikish, tezkor savol-javob, gisnastika mashqlarini bajarish bo'yicha o'z mahoratlarini namoyish etdilar. Unda "Besh iste'dod" guruhi 1-o'rinni egalladi.

Qobiliyatli, zukko o'quvchilarga kitoblar, ustozlari Nigora Alimbekova (98-maktab) Mehrinis Tursonova (105-maktab), Yulduz Xalilova (122-maktab), Dilfuza Shermuhammedova (288-maktab)ga tuman xalq ta'limi bo'limining "Faxrliq yorliq"lari topshirildi.

— Bugungi ko'rik-tanlovda tumanimizdagi barcha maktablarning 4-sinf o'quvchilari qatnashib, o'z iste'dodini namoyon etdi, — deydi hokamlar hay'ati a'zosi Ozoda Nurmuhamedova. — Bu esa besh muhim tashabbus yoshlarning musiqa, rassomlik, adabiyot va san'at, sport bo'yicha qobiliyatini aniqlash, ularni qiziqishiga qarab kasb-hunarga yo'naltirish imkonini yaratadi.

Marg'uba QAMBAROVA,
Yunusobod tumanidagi
274-maktab o'qituvchisi

Befarqlikning ham badali bor

Ijtimoiy tarmoqlardan birida tarqalgan xabarga ko'zim tushdi. Chiroqchi tumanida bir o'qituvchi 6-sinf o'quvchisining pirotexnika vositasi ishlatganini ko'rib, bolani o'qituvchilar xonasiga olib bormoqchi bo'lgan. O'quvchi qarshilik qilgan. Natijada o'qituvchi chora qo'llashga majbur bo'ladi.

Ammo pedagog o'quvchini jazolagani uchun o'zi qonun oldida javobgarlikka tortilgan va eng kam ish haqining o'n barobari miqdorida jarimaga tortilgan. Mayli, o'qituvchi bolaga qo'pollik qilgani uchun jazo olibdi, ammo o'quvchining qilmishi-chi? Nega bu masala ochiq hech. Mana shunday holatlar sababli bugun o'quvchilar qoldi kimdan qo'rqmay, istagan joyida pirotexnika vastasini "paqillatib" yuribdi. Nega ularni ko'rib, ko'rmaganga o'lyapmiz. Hech bo'lmaganda ota-ona bolasini nazorat qilsin. Farzand bu vositalarga pulni qayerdan o'lyapti? Cho'ntagida nima ko'tarib yuribdi? Oiladagi kattalar befarq bo'lsa, o'qituvchi chora ko'rgani uchun o'zi jazo olsa, bolalarning qo'lidan bu xavfli vositani kim oladi? Menimcha, pirotexnika o'ynayotgan bolalar oldidan loqayd o'tib bo'lmaydi. Ularga bu ishi noto'g'riligini tushuntirish, tushunishni istamasa, jarimaga tortish kerak. Buning uchun hatto ota-onasini ham jarimaga tortish shart, deb o'ylayman.

Hozirgi kunda bolalar ham, ota-onalar ham biz o'qigan davrdagidan ancha boshqacha. Kunda-kunora o'qituvchilarning o'quvchilar aybi tufayli jabrlanishi haqida eshitamiz. Biz o'qigan davrda o'quvchi o'qituvchidan hayiqardi. Aybi ota-onasi qulog'iga yetib borishidan qo'rqardi. Endi esa... O'qituvchi qachongacha bunday bolalarning xurmacha qiliqlari orqasidan jabr ko'rar ekan-a?

Dilfuza SUVONOVA,
Yangiyo'l tumanidagi
42-maktab o'qituvchisi

Intizor kutilgan lug'at

“Ma’naviyatimizning javohir tamal toshi — daho Alisher Navoiy asarlari” desak arziydi. Navoiy asarlarini biz, o'qituvchilar o'qiyapmizmi? O'qisak, tushunamizmi?

Ikkinchi Navoiylar — Bobur va Ogahiyarlarni-chi?

Nega umumta'lim maktablari o'qituvchilari hozirgi zamon va jahon adib va shoirlarini o'qitishda mohirlar-u, mumtoz adabiyot namunalari ta'limida qiynaladi?

Asosiy sabab lug'atga borib taqal-maydimi? **Oliy filologik ta'limning jiddiy nuqsone talabaga mumtoz adabiy asarlar so'zlarini o'rgatmaslik emasmi?**

Inson, xususan talaba va o'qituvchi ruhiyati shundayki: bir g'azal mutolaa-sida o'nta “qiyin” so'z uchrasa, “men buni tushunmas ekanman!” deb kitobni nari surib qo'ya qoladi.

Alisher Navoiyning:

Ey, xush ulkim, ofiyat kunji manga erdi maqom,

Surayi “Vashshams”u “Vallayl” erdi virdim subhu shom

matlasi bilan boshlanadigan g'azalida o'ttizdan ortiq “qiyin” so'z uchray-diki, aksariyat donishmandlar ham hammasini bilolmasa kerak.

Yuqoridagi baytning o'zida “ofi-yat”, “kunj”, “maqom”, “sura”, “Vashshams”, “Vallayl”, “vird”, “subh” — 8 (1)ta lug'attalab “qiyin” so'z bor. Ushbu suvosti toshlariga idrokimiz qayig'i urilib-surilib parchalanib ketmaydimi?

Demak, biz, o'qituvchilar univ-ersitet ta'limida fikran mumtoz adabiy asarlar lug'ati — so'zligi bilan yetar-lich qurulanmagan ekanmiz.

Yaqinda “Akademnashr” nashri-yoti “Mumtoz asarlar lug'ati” nomli kitobni bosib chiqardi. Erkin Rahmon-ov, Vahob Rahmonov va Mamlakat Latipova tuzgan ushbu lug'at kitobi umumiy o'rta ta'lim maktablarining 5–11-sinf “Adabiyot” darsliklari, kolle-klar va akademik litseylarning “Adabi-yot” darsliklariga kiritilgan mum-toz adabiyot namunalridagi izohtalab “qiyin” so'zlar aso-sida yaratilgandir.

“Mumtoz asarlar lug'ati”da o'rta maktab dasturida bo'lmagan yana ancha mualliflar asar-laridan ham misollar kiritilgani oliy maktab talabalari ehtiyoji ham ma'lum ma'noda inobatga olinganini ko'rsatadi. Xul-las 542 sahifada mumtoz adabi-yot namunalarida uchraydigan ming-lab “qiyin” so'zlar lug'at va izoh bilan ta'minlangan.

Annotatsiyadagi qisqa ikki gap diqqatga loyiq. Unda tuzuvchilar lug'at bilishning mislsiz ahamiyatini kashf qilganlar. Matndagi “qiyin” so'z — mavhum tushunchadir. Unga beril-gan lug'at muham so'zni anglangan tushunchaga aylantiradi. Gap yoki mis-ra tarkibidagi so'z — tushuncha esa fikr birligiga aylanadi. Shu jarayonda kitob-xonda fikrlash, fikrchanlik uyg'ona boshlaydi: **“Har bir so'z — fikr birligidir. Lug'at boyligi — fikr boyligi negizidir”.**

Biz lug'atni adabiyot darsligiga ko'makchi vosita deb hisoblaymiz. Aslida lug'at adabiyotning o'zi kabi asosiy narsadir. O'rta asrlarda donish-mandlarni farhangdon deydishgan. Bu so'zning izohi “lug'at bilgich” demak-dir. Demak, lug'at ham badiiy adabiyot singari fikrlar kazinasidir.

Annotatsiyada yana bir meto-dik-uslubiy kashfiyot bor: **“Bu lug'atdan ikki usulda foydalaniladi: lug'at ilmiy kitob singari boshidan oxiriga-cha o'qiladi; mumtoz adabiyot namunasi mutolaasi davomida uchra-gan “qiyin” so'z bu lug'atdan izlab topiladi”.**

Mualliflar nega “lug'atdan so'z izlab topishdan” ilgari **“lug'atni boshidan oxirigacha o'qib chiqish”** kerakligini uqtirishmoqda? Gap shundaki, lug'atga ahyon-ahyonda murojaat etamiz. Nati-jada uning asosiy boyligidan bexabar qolamiz.

Lug'atni adabiy asariday shoshmay, boshdan-oxirigacha o'qib chiqsak-chi? Lug'at tuzuvchilar kashfiyotiga tan beramiz: uni bir haftada o'qib tugatsak, kitobdagi 8 mingta so'zdan 5-6 mingi yodimizda qoladi. Bunda lug'at yodlash kabi unumsiz usul unutiladi. Matnda duch kelgan “qiyin so'z” lug'ati misra o'qilgani zahoti miyaga mixlanadi!

Bunday lug'at za'xirasiga ega bo'lgan miya bilan sinfga dadil kirib boramiz va o'quvchilarn-ing lug'atga tegishli har qan-day javollari shartta-shartta javob bera olamiz.

“Mumtoz asarlar lug'ati” kitobining fazilatlaridan biri unda bir mavhum so'zning 2,3,4,5,6... ma'nolarining misollar orqali kashf etib berilishidir. Chunonchi quyida “kom” so'z-ning to'rt ma'nosi qayd etilgan:

Kom — 1. Jag', og'iz.

La'lingda malo-hatdin jon komida-dur lazzat,

Bu ta'm qa-

chon bergay tuz birla shakar hargiz? (Navoiy).

2. Maqsad, tilak, orzu.

Navbahor o'ldi-yu ayshim gulbuni ochilmadi,

Kom ila bir g'unchasi balkim tabas-sum qilmadi. (Navoiy).

3. Luqma, rizaq, ovqat.

Azi moli harom komi o'lub,

Bo'yla kom istabon haromi o'lub. (“Sab'ayi sayyor”).

4. Reja, fikr, mulohaza.

Gar bu yanglig' emas durur sanga kom,

Oni ham botroq aylagil e'lom. (“Sab'ayi sayyor”).

Endi quyida “Bor” so'zining o'n ikki izohini ko'raylik:

1. Yuk. Zeri bor — yuk ostida qolish.

Menda agar zarra kabi ixtiyor —

Bo'lsa edi, bo'lmas edim zeri bor. (“Zarbulmasal”).

2. Mavjud, bor.

Ko'rdikim, ajab shan-shavkatlik borgohi bor ekan... (“Zarbulmasal”).

3. Qabul. Bor chog'i — qabul vaqti. Bore boray eshigiga bu navbat, ey ko'ngil,

Nechaki borib eshigiga bor topmadim. (Bobur).

Dedikim: Tongla asrab bor chog'in, Muhayyo aylangiz ko'rmak yaro-g'in. (“Farhod va Shirin”).

4. Taktor, qayta-qayta, bir necha marta.

Ul uzub yakbora mendin rishtayi mehru vafo.

Men jafovu javridin jonlar berur-men borlar. (Munis).

5. Boricha, hammasini.

Ey Navoiy, ishq dardidin shikoyat qilmakim,

Joningga javru jafosin har nechakim bor etar. (Navoiy).

6. Borgin, jo'na, ket.

Issiqliq'iga gar sanga yo'qtur toqat. Sovuq yuzini ko'ray desang, G'azni bor. (Bobur).

7. Maqsad, muddao, tilak.

Haqiqat taxti uzra shohi Farxor, To'ra birla qamuq elga berib bor... (“Gul va Navro'z”).

8. Meva, samara, hosil.

Do'stlar, mehr-u muhabbatni niho-lin ekmangiz

Kim, bo'lur ermish anga anduhu hijron bargu bor. (Navoiy).

9. Marta. Bore — bir marta, yana bir marta.

Bore boray eshigiga bu navbat, ey ko'ngil,

Nechakim borib eshigiga bor topmadim. (Bobur).

10. Moyil.

Bu bolig'aning ko'ngli borga o'xshaydi. (“Zarbulmasal”).

11. Sovg'a, to'yona. 12. Homila singari ma'nolari ham bor.

Bu misollar muayyan so'zning matndagi ma'no jilolarinigina emas,

balki fikran har xilligini ham namoyish etmoqda. Demak, lug'at kitobi so'zning asl lug'atidan tashqari matndagi yangi-yangi ma'nolarini ham kashf etib beradi.

Lug'at matndagi mavhumlikni butunlay tarqatib yuborib ma'no quyoshini yarqiratib ko'rsatadi. Lug'at eski so'zlarni izohlab gapni yangilaydi yoki yangi kutilmagan ma'noni bizga man-zur etadi.

Chunonchi, quyidagi baytning ik-kinchi misrasi:

Ishqiz ul tanki, aning joni yo'q, Husni netsun kishikim, oni yo'q. (“Hayrat ul-abror”).

Ma'nosi muham “on” so'zi tufayli mazmuni mavhumdir.

“Mumtoz asarlar lug'ati” kitobini ochsak, bu so'zning ma'nosi “latofat, latiflik” deydi (352-bet). Shunga ko'ra, ikkinchi misra mazmuni shunday bo'ladi: “Latofatsiz husnning (chiroyning) kimga keragi bor?!”

“Mumtoz asarlar lug'ati” o'rta mak-tablarning 5–11-sinflarida dars beridan barcha o'qituvchi va o'quvchilar uchun suv va havoda zarur qo'llan-madir. Chunki darslikda mumtoz matn tarkibidagi barcha qiyin so'zlar lug'ati berilavermaydi.

Qolaversa, adabiyot o'qituvchisi 5–11-sinflarda o'quvchilarga lug'at daftari tuttirishi va mintazam ravishda o'quvchini lug'at ustida ishlashga odat-lantirmog'i, bu sohada ko'nikma hosil qildirmog'i zarur.

Maktabga adabiy lug'atni kiritol-masak, ming yillik mumtoz adabi-yot o'quvchi uchun qo'l yetmas mulk bo'lib qolaveradi.

“Mumtoz asarlar lug'ati”ning kirill alifbosida bosilgani yoshi ulug' ustozlar uchun juda qulay. Biroq yosh o'qituv-chi va millionlab o'quvchilar uchun unchalik qulay emas-da. Taklifim: bu kitob Xalq ta'limi vazirligi tasarrufiga olinib, tez orada uning lotin yozuvidagi nashrini yuz minglab nusxada Respub-lika maktablariga tarqatilsa, nur ustiga nur bo'lur edi.

Nosirjon AHROROV,

Mirzaobod tumanidagi ingliz tili faniga ixtisoslashtirilgan maktab-internatning ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Yangi yil sarguzashti

“Ma'rifat” nomli go'zal mamlakatga tushib qoldim. Bu yurtda “Ma'rifat” kitobxoni” degan tanlov e'lon qilingan ekan. Kitob o'qish — jon-u dilim. Xursand bo'lib, ishtirok etishga shoshildim. Mamlakatda 12 shahar bo'lib, ularda 12 qasr qad rostlagan edi.

O'n ikkinchi qasr, ya'ni manzilga yetish uchun oldingi o'n bittasining sinoatidan xabardor bo'lish lozim edi. Hech ikkilanmay birinchi qasrga qadam qo'ydim. Bu yerda Qoravoy ismli bolaning ajoyib sarguzashtlariga guvoh bo'ldim. Qashshoqlik, qiyinchiliklarni bolalar-cha sho'xligi bilan yenggan, yolg'onlari bilan Sariboydek ziqnang boplab adabini bergan shumtakaga tezroq uyga qaytishni maslahat berib, xayrlashdim.

Ikkinchi qasr eshiklarini ochar ekanman, portfel quchoqlagan, oq kemasini kutib, sohil bo'ylab yugurayotgan bolakayni uchratdim. Shiroljinlar ostida uning orzularini tingladim. Bobosidan ona bug'u haqidagi ertakni berilib eshitdim. Ertak ta'sirida uchinchi qasrga kirib borsam, “Besh bolali yigitcha” tomida jo'xori ayirib o'tirar edi. Otasini urushga kuzatganda, onasini traktor bosganda Orifjon va ukalarining g'amiga sherik bo'ldim. To'rtinchi qasrda meni kattakon kema kutib turardi. Kutilmagan sinov tufayli 15

yoshida kapitan bo'lgan dovyurak va zukko o'smiring sarguzashtlaridan juda ta'sirlandim.

Mana, beshinchi manzilga turibman. Bu yerda qalbi faryod chekayotgan Qamariddin va vijdon azobi o'rtayotgan Asroming ko'ngil qiynoqlariga quloq tutdim. Oltinchi qasr Tom Soyev ismli bolakayning buyuk jasoratlaridan so'zlashdi. Ezgulik yo'lida qozonilgan g'alaba aslida Tom qo'lga kiritgan xazinadan ham qimmatli. Yettinchi qasr oldingilaridan ajralib turardi. Bir ko'rinnas nur sayohatim davomida muloyimlik bilan sochlirimdan silab, yo'llarimni yoritib bordi. Bu Hakima aya timsolidagi onajonimning mehri edi.

Sakkizinchi qasrda Gulliver boshdan kechirgan sarguzashtlarga hamroh bo'ldim. To'g'risi, bu sayohatlarda haqiqiy go'zallik izlab ancha qiynaldim.

To'qqizinchi manzilga ma'rifatsizlik zulmati cho'kkan adirlarga bahor oftobidek kirib kelgan Duyshen ustoz bir umrga xotiramda qoldi. O'ninchi qasr sari oshiqarkanman, akam ham hamroh bo'ldi. Meshpolvonning ozodlik uchun janglarida biz ham yonida bo'ldik. “Gilos yedim chaqalog'idan” qo'shig'ini birga kuyladik. Mana, manzilga ham yaqinlashib qoldik. O'n birinchi qasr Musoning beg'ubor bolalik xotiralari sari yetakladi. Insonni yorqin kelajak tomon chorlaguvchi kuch — uning bolaligi ekan. Shuning uchun biz ham bolalik bergan ne'matlar qadriga ye-

tishimiz, kelajagimiz poydevorini hozirdan qurishimiz kerak ekan.

O'n ikkinchi qasr “Qalb qasri” deb nomlanibdi. Bu joydan o'zimni va “Men” deb nomlangan asarni topdim. Shoshilib “Ma'rifat” kitobxoni” tanlovda ishtirokim sahifasini ochdim va shunday satrlarni qoraladim:

Yil davomida tanlov xayoli, e'lon qilingan asar qahramonlari, voqealari, taassurotlari bilan birga yashadim. Har bir asar qalbimda o'chmas iz qoldirdi. Ushbu tanlov menga, avvalo, badiiy asardan zavqlanishni, xulosa chiqarishni o'rgatdi, o'zimga ishonchim ortdi. Fikrlarimni yozma bayon etish mahoratimni rivojlantirdi. Tanlov bahona yurtimizning boshqa hududlaridan kitobxon do'stlar ortirdim. Shuningdek, to'g'ri kelgan kitobni emas, sara asarlarni tanlab o'qishni o'rgandim. Eng muhimi, o'qiganlarim — o'zimniki. Bunday ajoyib imkoniyatni bergani uchun “Ma'rifat” kitobxoni”ga ming rahmat! Tanlov tugamasligini, yangi yilda yana davom etishini juda-juda xohlardim.

Mohinabonu
RUSTAMOVA,
Shofirkon tumanidagi
40-maktab o'quvchisi

“Ma'rifat” kitobxoni” tanlovi meni kitobga yanada yaqinlashtirdi. To'g'risi, oldinlari kitob o'qishdan ko'ra stadionda koptok tepish ko'proq yo'qardi. Hozir ikkalasiga ham ulgurayman.

Tanlov kitobga yaqinlashtirdi

G'afur G'ulomning “Shum bola” asaridagi Qoravoy menga juda yoqdi. Chunki uning sarguzashtlari, hayoti ishonarli qilib, ajoyib tasvirlangan. Shu asar menga ko'zgu bo'ldi, unda o'zimga xos jihatlarni uchratdim. Shum boladek yerga ursa, ko'kka saphiydigan sho'x emasman, lekin unga o'xshab ishlak chiqarib qo'yishim rost. Kuchuk boqib olgandik. Uni yaxshilab parvarish qilaman, deb tovuqning donidan yedrib, kasal qilib qo'yanimda rosa gap eshitganman. Biroz dangasaroqman.

Oyim “quduqdan suv tort”, desa, quduq buzilib qoladimi-yey, suvni ariqdan keltir, desa, chelagim suvga tushib ketadimi-yey, xullas, sanasam, Qoravoyning shumliklaridan oshadi chog'i. Lekin maktabda baholarim yaxshi va a'lo, hatto she'r ham yozib turaman. Gohida arzimagan yumush deb onamni ranjitib qo'yanimda uyalam. Onam Prezident maktabida o'qishimni istaydi.

Sultonali RUSTAMOV,
Shofirkon tumanidagi
40-maktab o'quvchisi

“Ma'rifat” gazetasi o'tkazgan tanlov tufayli 12 oy davomida miriqib kitob o'qidim. Dunyoqarashim yanada boyidi. Asarlar ichida menga eng manzur bo'lgani, nuqsonlarimni ko'rsatgani bu — “Birinchi muallim”. Asarni o'qib hayotimdagi hikmatni tushundim. Oilada yolg'iz farzandman. Shuning uchunmi, ozgina erkalgim bor. Sinfdo'st-larimga bu malol kelarkan. Hatto barcha ustozlardan ko'proq e'tibor talab qilishim atrofda qilargalarga yoqmas ekan.

Asarlar ham ustoz!

Asarni o'qiganimda Oltinoy Sulaymonovanning kamtarin hayoti, o'quvchilik yillaridagi mashaqqatini ko'rib, o'zimdanda uyalyib ketdim. Erkalgim, ozgina bilimim bilan maqtanishim, do'stlarimni mensimasligimni o'ylab, o'zimni kundan kun tahlil qilayman.

“Ma'rifat” kitobxoni” menga ko'p saboq berdi. Kutubxonam esa yana 12 kitobga boyidi. Yangi yilda barcha do'stlarim uchun eng yaxshi do'st, ustozlarim uchun esa eng yaxshi o'quvchi bo'lishga va'da beraman. Menga hayot sabog'ini o'rgatgan asarlardan minnatdorman.

Umida SOBIROVA,
Romitan tumanidagi
23-IDUM o'quvchisi

Duyshen timsolida ustozimni ko'rdim

“Ma'rifat” kitobxoni” tanlovidagi “Birinchi muallim” asari men uchun eng go'zal asar bo'ldi. Matonatli Duyshen timsolida ustozim Madina Baxshilloevani ko'rdim. U kishi nafaqat menga, balki boshqa tengdoshlarimga ham birdek mehr beradi. Menga ishonib, olg'a qadam tashlashni o'rgatadi. Hayot yo'lida biror masalada qiynalganimda ustozimning maslahatlari, menga ishonch bilan boqib turgan nigohi ko'z oldimda namoyon bo'ladi. Va to'g'ri yo'lni topib, qadam tashlashga intilaman.

“Ma'rifat” kitobxoni” tanlovida g'olib bo'lishni ko'nglimga tugib ko'p asarlarni o'qib, ularning mazmun-mohiyatini uqishga harakat qildim. So'z boyligim oshdi. Bu tanlov menga yangi imkoniyat eshigini ochdi. Bu yil tanlovda

Madina TOSHBOLTAYEVA,
Romitan tumanidagi
23-IDUM o'quvchisi

Charos YOQUBOVA tayyorladi.

2019-yil men uchun ancha sermahsul bo'ldi. Ayniqsa, yurtimizdagi ilg'or nashrlardan bo'lgan “Ma'rifat” gazetasida tashkil etilgan “Ma'rifat” kitobxoni” ruknida o'qish tavsiya etilgan asarlar tafakkurim boyishiga hissa qo'shgan bo'lsa, shu o'qilgan kitoblardan olgan xulosalarim gazetada chop etilgani g'oyibona bo'lsa-da, turli hududlardagi tengdoshlarim bilan fikr almashish imkonini berdi. Chunki bir asar xususida o'zimiz ko'ra olmagan jihatlarni, boshqa kitobxonlarning mulohazalarini o'qib, ulg'aydik.

“Ma'rifat”ga tashakkur

Meni eng ta'sirlantirgani Chingiz Aytmatovning “Birinchi muallim” qissasi bo'ldi. Garchi asar haqidagi fikrlarimni gazetaga yuborishga ulgurmagani bo'lsam-da, kitobni ko'zda yosh bilan o'qidim.

Duyshening bolalarga mehri, jonkuyarligi ko'z oldimda jonlangani sari o'zimning birinchi muallimim xayolimdan o'taverdi. Bizga onalarcha mehribonligi, sovuq kunlari muzlagan qo'llarimizni asta silab, isitib qo'ygani,

katta yo'lida ehtiyotkorlik bilan yurib, uyga yetib olishimizni ta'kidlashi xotiramni band etdi. Angladimki, odam qaysi sohani tanlamasin, kim bo'lmasin, avvalo, inson ekanini unutmashligi lozim. Kelajakda o'qituvchi bo'lmog'chiman. Ana shunda Duyshen muallim kabi har qanday qiyinchilikka tik qaray oladigan, bolalarni sevadigan ustoz bo'laman.

Marjona BARNOYEVA,
Romitan tumanidagi
13-maktab o'quvchisi

Xalqaro hamkorlik

Yaponcha ta'lim tarbiyadan boshlanadi

Bugungi o'qituvchi ko'proq izlanishi, ta'limdagi innovatsion jarayonlarni o'rganib borishi, chet ellik hamkasblari bilan tajriba almashib turishi maqsadga muvofiq. Zero, mamlakatimiz o'quvchilarining bilimini xalqaro baholash mezonlari asosida sinovdan o'tayotgan bir vaqtda bu juda ham muhim. Shu maqsadda Namangan viloyat xalq ta'limi boshqarmasi dunyoning rivojlangan mamlakatlari bilan izchil hamkorlik o'rnatmoqda.

Yaqinda viloyatimiz xalq ta'limi xodimlari qatorida men ham Yaponiyaga bordim. Sayohatim davomida kunchiqar mamlakat ta'lim tizimidagi ilg'or tajribalar va zamonaviy metodlarni o'rganib qaytdik.

Biz Tokio prefekturasidagi 5 ta obyektga bo'ldik. Jumladan, Tokioning Nakano hududidagi "Nakano City, Kamisaki Kindergarten" maktabgacha ta'lim tashkiloti, "Kita — Nakano Junior High School" o'rta maktabi, "Nakano Musashidai" boshlang'ich maktabi, Suginami hududidagi "Suginami Junior High School" maktabi hamda "Shin-Kyokushinkai" xususiy karate maktabida bo'ldik. Mazkur muassasalardagi o'quv jarayonini kuzatib, Yaponiya ta'limidagi yuksak taraqqiyot asoslarini angladik.

Yaponiya ta'lim tizimi 3 bosqichga bo'linadi. Boshlang'ich ta'lim 1-sinf dan 6-sinf gacha, o'rta ta'lim 7-dan 9-sinf gacha, yuqori ta'lim esa 10-11-sinflar yoki kollejlar kiradi. Majburiy ta'lim 9 yillik bo'lib, davlat konstitutsiyasining 26-moddasida belgilab qo'yilgan, yuqori ta'limda esa o'quvchi ixtiyoriy o'qiydi. Ammo yapon o'quvchilarining 98 foizi yuqori ta'limda o'qishni lozim topishadi. Shu bois ta'limning bu bosqichi ham ular uchun majburiydek bo'lib qolgan. Darslar soat 9:00dan 15:00 gacha haftasiga 5 kun o'tiladi. Mashg'ulot 45 daqiqa davom etadi. Darsdan so'ng barcha o'quvchilar sport yoki musiqa to'garigiga boradi. Maktablarda o'quvchilarning bilim olishi uchun barcha sharoit mavjud. Keng va yorug' xonalar, badiiy va elektron kitoblarga boy kutubxonalar, barcha sport anjomlari bilan ta'minlangan sport zallari, suzish havzalari, raqs o'rganish xonalari va faollar zali, ovqatlanish uchun zamonaviy oshxonalar mavjud. Tozalash ishlarini bog'chadan boshlab barcha ta'lim muassasalarida bolalarning o'zi bajaradi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalar o'yinchoqlarni yo'yib, istaganicha o'ynashi mumkin. Ammo o'yin yakunida o'zlari yig'ishtirib, tarbiyachilarning rahmatini eshitishni istashar ekan. Bu holat boshlang'ich sinfda ham davom ettirilib, bunga ota-onalar hech qanday e'tiroz bildirmaydi. Bolani mehnatga o'rgatish yapon xalqining an'anasiga aylanib ulgur-gani holda bugun ularning ta'lim jarayoniga ham singib ketgan. Maktablar binosining har bir qavatida rakovinalar bo'lib, maxsus ilgilchlariga har bir o'quvchining

ismi tushirilgan matolar ilib qo'yiladi va darsdan so'ng bolalar ular vositasida sinfonalarni tozalab ketadilar. Hojatxona va zina, bino tashqaris farroshlar tomonidan tozalanadi.

Ba'zi ta'lim muassasalari bog'cha, maktab va universitetdan tarkib topgan. Bunday tizim juda yaxshi samara beradi. Davlat maktablarida o'qish bepul bo'lib, ota-ona tomonidan faqat tushlik uchun ma'lum miqdorda pul to'lanadi. Yuqori ta'limda esa maktab oshxonasidan yoki uydan yegulik olib kelib tanovul qilish mumkin. Boshlang'ich sinfdan yuqori sinflargacha ovqatni suzib olib kelish va idishlarni yig'ishtirish o'quvchining o'zi tomonidan bajariladi.

Yapon maktablarida o'quvchi jazolanmaydi. Bolada biror muammo paydo bo'lsa, psixolog va sinf rahbari tomonidan o'rganilib, holat bo'yicha tushuntirish ishlari olib boriladi. O'quvchilar umuman dars qoldirmaydi. Mabodo kasal bo'lib maktabga kelolmasa, o'qituvchi uning uyiga borib topshiriqlar beradi va o'quvchi ota-onasi yordamida mavzuni mustaqil o'zlashtiradi.

Ta'limda bolaning tarbiyasiga juda muhim deb qaraladi. Tarbiyaga bog'chadanoq katta e'tibor qaratiladi. Vatanga muhabbat, yurtga sadoqat, kattaga hurmat, tozalik, ozodalik, o'z-o'ziga xizmat, birovdan yordam kutmaslik, o'ziga ishonch va hokazo kabilarni qonunday qabul qilib, unga hamma birdek amal qiladi. Bolaning erkinligi yapon pedagoglari uchun juda muhim sanalib, o'quvchining darsda o'ziga qulay tarzda o'tirishiga imkon beriladi.

Boshlang'ich sinf xonalari juda keng bo'lib, bir tomonida bir kishilik parta va stullar,

ikkinchi tomonida esa gilamlar bo'ladi. O'quvchi ixtiyoriga qarab darsda o'zi uchun qulay joy tanlaydi. Istasa, partada o'tiradi, istasa, gilam ustida o'tirib yoki yotib topshiriqlarni bajaradi. "Qanday holatda bo'lsa ham o'quvchi mas'uliyat bilan darsga quloq solib, bilim olishi muhim", deydi yaponiyalik muallimlar. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari 1-2-sinfda barcha fanlarni o'zlari o'tadi, ya'ni o'quvchi maktabga moslashib olgunga qadar. 3-sinf dan esa bu vaziyat o'zgarishi mumkin. Ta'limning bu bosqichida 8 ta fan bo'lib, bizdagi farqli tadbirlar uchun "senariy dars" ham fan sifatida kiritilgan. 3-sinf dan boshlab laboratoriya mashg'ulotlari ham qo'shiladi. Boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilar uchun maktablarda alohida kutubxona mavjud. Ba'zi maktablarning boshlang'ich sinf kutubxonalarida 10000 dan ortiq, ayrimlarida esa 32000 gacha bolalar adabiyoti bor. O'quvchi kutubxonada o'qigan kitobining mazmunini oq qog'ozda rasm va qisqa matn orqali aks ettirib, yo'lakka ilib qo'yadi.

Yaponlar kitobxonlikka katta e'tibor qaratadi. Boshlang'ich sinf o'quvchisi haftada 2 ta kitob o'qiydi. Kutubxonada formulayarni o'quvchi o'zi to'ldiradi. Vaqti-vaqtda kutubxonachi muhr bosib qo'yadi. Boshlang'ich sinflar uchun o'qish fanining ayrim darslari kutubxonada o'tiladi. Maktab kutubxonasi kitoblari, gazeta va jumallar bilan davlat budjeti hisobidan ta'minlanadi.

Maktablarda o'quvchilar uchun forma joriy qilingan, o'qituvchilar esa bundan mustasno. O'quvchi formasi ota-ona tomonidan olib beriladi. O'qituvchi esa o'ziga qulay kiyimda kelib, dars beradi.

Maktabda tarbiya olti yo'nalishda beriladi:

- mas'uliyat;
- hurmat;
- mehribonlik;
- hargo'ylik — adolat;
- to'g'riso'zlik;
- fuqarolik.

O'quv yili-aprel oyida boshlanib, dekabrda 2 hafta, martda 2 hafta va iyuldan-avgustgacha 2 oy ta'til beriladi.

O'qituvchilar haftada 2 kun dam olib, ta'til vaqti muntazam sport to'garigiga qatnaydi. Yaponiya ta'limi amaliy bilimlarga tayanadi. Har bir narsa amalda bajarilib, ko'rsatib beriladi va o'quvchi ham buni bajarishi lozim bo'ladi. Bu jarayon bog'chadan boshlanadi. Masalan, bolalar oshxonada ovqat tayyorlashni — qozonga tayyor mahsulotlarni ketma-ketlikda solishni o'yinchoqlar yordamida o'rganadi. Do'konda xarid va sotuvchining muomala madaniyatini va shunga o'xshash vaziyatlarni amalda bajaradi va ko'nikma hosil qiladi.

Boshlang'ich sinf xonalarning aksariyatida eshikning orqa qismida o'quvchilarning rasmlari ilinib, haftalik vazifa, ya'ni sinfdagi lavozimlari qayd etib boriladi. Qaydlar afta o'zgarib turadi. Bundan tash-

qari, o'quvchining kunlik qiladigan ishi aks etgan. Ya'ni ertalab kelib, do'stlari bilan salomlashishi, darsga tayyorlanishi, shu kuni o'tiladigan fanlar orasida tushlik qilishi, tanafus va hokazolarni rasmlar orqali ifodalangan.

Kompyuter savodxonligi bog'chadan shakllanib, boshlang'ich sinfda bu yangilik sifatida qabul qilinmaydi. O'rta ta'limga kelib esa ayrim fanlardan o'quvchilar gazeta va jurnal tayyorlashadi. O'quvchining nafaqat kompyuter savodxonligi, balki ijodkorligi, fikrlashi va dunyoqarashi kengayadi, shakllanadi. Maktablarda har ikki o'quvchiga bitta kompyuter to'g'ri keladi.

O'qituvchi va o'quvchilar maktabda telefondan foydalanmaydi. Mabodo o'qituvchiga juda zarur bo'lib qolsa, direktor ruxsati bilan maxsus joyga kirib gaplashib, yana o'qituvchilar xonasiga telefonini qo'yadi. Har bir maktabning kirish qismida poyabzal almashtirish uchun maxsus joylar bo'lib, kelgan odam oyoq kiyimini shippakka almashtiradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun maxsus bosh kiyimlari joriy qilinganining ham sababi bor. Bunday qalpoqdagi o'quvchiga ko'chadagi barcha avtoullovlar yo'l beradi.

Har bir o'quvchi 1-sinf dan boshlab biror cholg'u asbobi chalishni o'rgana boshlaydi. Musiqa asboblari har bir o'quvchiga yetadi. Boshlang'ich sinfni bitirgunga qadar kamida bir yoki ikkita cholg'u asbobini chalishni o'rganish shart. Bolalar nota bilan bemalol ishlay oladi. Sport va musiqa qiziqish yuqori bo'lgani sababli, bu fanlardan to'garaklar muntazam olib boriladi.

Nakanoda 22 ta boshlang'ich va 10 ta o'rta maktab, 2 ta bog'cha faoliyat yuritadi. Maktab o'qituvchilari uchun malaka oshirish institutlari yo'q. O'qituvchi o'z ustida mustaqil ishlaydi. Har 10 yilda imtihon o'tkazilib, muallimlar sertifikatini himoya qiladi. Agar sinovdan o'tolmasa, boshqa o'qituvchilik qila olmaydi. Shuning uchun yaponiyalik pedagog izlanishdan, rivojlanishdan to'xtamaydi. Davlat ta'lim standarti har 10 yilda o'zgartiriladi. Har bir ta'lim muassasasining o'z ta'lim standarti mavjud. DTS'ning asosiy maqsadi ta'lim bilan birga sog'lom turmush tarzini shakllantirishdir. DTS orqali nimaga erisha olaman, qanday o'rganaman, qanday o'rgataman kabi savollarga javob olish mumkin.

O'qituvchilarni ishga olish hududiy ta'lim boshqaruvi organi tomonidan amalga oshirilib, nomzod imtihondan o'tadi va ta'limning rivoji uchun fikr ham beradi. Yangi pedagoglar dars kuzatish uchun kirib, tajriba oshiradi. Ish stajiga qarab oylik maoshi ko'tarilib boradi.

Ruxsora TO'YCHIYEVA,
Norin tumanidagi
30-maktab o'qituvchisi

Otaxonov Qobuljon Qaxramonovichning 02.00.09 — Tovarlar kimyosi. 02.00.10 — Biorganik kimyo ixtisosliklari bo'yicha "Ferratsenilbenzoy kislotalarining tiomochevinadi hosilalari asosida biostimulyatorlar sintez qilish va ularni sinflash" mavzusidagi (kimyo fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Farg'ona davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi Ph.D.27.06.2017.K.05.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 11-yanvar kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 150100, Farg'ona shahri, Murabbiylar ko'chasi, 19-uy.
Tel/faks: (73) 244-44-02, 244-44-91; e-mail: alijon.ibragimov.48@mail.ru

Kuliyev Shukrullo Mustafayevichning 01.04.10 — Yarimo'tkazgichlar fizikasi ixtisosligi bo'yicha "O'rta quvvatli kremniyli diodlarning funksional parametrlarini boshqarish usullarini ishlab chiqish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti qoshidagi Yarimo'tkazgichlar fizikasi va mikroelektronika ilmiy-tadqiqot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.30.08.2019.FM/T.01.12 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 10-yanvar kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100057, Toshkent shahri, Yangi Olmazor ko'chasi, 20-uy.
Tel/faks: (71) 248-79-94, 248-79-92; e-mail: info@ispm.uz

Rasulov Aleksey Borisovichning 14.00.04 — Otorinolaringologiya ixtisosligi bo'yicha "Vazomotor rinitni tashxislash va davolashni takomillashtirish" mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat stomatologiya instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.28.12.2017.Tib.59.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 10-yanvar kuni soat 13:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100047, Toshkent shahri, Yashnobod tumani, Maxtumquli ko'chasi, 103-uy.
Tel/faks: (71) 230-20-65, 230-47-99; e-mail: tdsi2016@mail.ru

Nabiyev A'zamjon Botirjonovichning 01.04.10 — Yarimo'tkazgichlar fizikasi ixtisosligi bo'yicha "a-Si:H asosidagi quyosh elementlarida kovaklar elektr tashuvchanligini fotoelektr xossalari" mavzusidagi (fizika-matematika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti qoshidagi Yarimo'tkazgichlar fizikasi va mikroelektronika ilmiy-tadqiqot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.30.08.2019.FM/T.01.12 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 9-yanvar kuni soat 16:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100057, Toshkent shahri, Yangi Olmazor ko'chasi, 20-uy.
Tel/faks: (71) 248-79-94, 248-79-92; e-mail: info@ispm.uz

Abdjaliliev Sultanbek Kallibekovichning 01.04.10 — Yarimo'tkazgichlar fizikasi ixtisosligi bo'yicha "Termik va mikroto'liqlik ishlovlarini TiB (ZrB₃)-n-SiC₆H Shottki to'siqlik karbid-kremniy diodli strukturalarning elektrofizik xossalari ga ta'siri" mavzusidagi (fizika-matematika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti qoshidagi Yarimo'tkazgichlar fizikasi va mikroelektronika ilmiy-tadqiqot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.30.08.2019.FM/T.01.12 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 9-yanvar kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100057, Toshkent shahri, Yangi Olmazor ko'chasi, 20-uy.
Tel/faks: (71) 248-79-94, 248-79-92; e-mail: info@ispm.uz

Tursunov Akmaljon Hamidjonovichning 10.00.04 — Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti ixtisosligi bo'yicha "Nemisabon adabiyotlarida Sharqning buyuk siymolari talqini" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Fil.21.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 18-yanvar kuni soat 15:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100060, Toshkent shahri, Mirobod tumani, Shahrisabz ko'chasi, 25-uy.
Tel/faks: (71) 233-34-24, 233-52-24; e-mail: sharq_ilmii@mail.ru

Bazarbayeva Albina Mingaliyevnaning 10.00.06 — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "Ingliz, o'zbek va rus tillarida rang ifodalashning kognitiv-semantik tuzilishi" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Fil.21.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 18-yanvar kuni soat 12:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100060, Toshkent shahri, Mirobod tumani, Shahrisabz ko'chasi, 25-uy.
Tel/faks: (71) 233-34-24, 233-52-24; e-mail: sharq_ilmii@mail.ru

Berdimuratov Dauletniyaz Uteniyevichning 10.00.04 — Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti ixtisosligi bo'yicha "Fe'l frazeologik birliklarining leksikografik talqini tamoyillari (nemis tili izohli lug'ati misolida)" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Fil.21.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 11-yanvar kuni soat 16:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100060, Toshkent shahri, Mirobod tumani, Shahrisabz ko'chasi, 25-uy.
Tel/faks: (71) 233-34-24, 233-52-24; e-mail: sharq_ilmii@mail.ru

Kalandarov Aybek Ruzimbayevichning 10.00.06 — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "Ingliz va o'zbek tillarida komparativlik kategoriyasi ifodalashining sintaktik-semantik xususiyatlari" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Fil.21.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 18-yanvar kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100060, Toshkent shahri, Mirobod tumani, Shahrisabz ko'chasi, 25-uy.
Tel/faks: (71) 233-34-24, 233-52-24; e-mail: sharq_ilmii@mail.ru

Abduvaxobova Maxina Azatovnaning 10.00.06 — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "Ingliz, italyan va o'zbek folklor matnlarida genderning til vositalarida ifodalaniishi" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Fil.21.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 17-yanvar kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100060, Toshkent shahri, Mirobod tumani, Shahrisabz ko'chasi, 25-uy.
Tel/faks: (71) 233-34-24, 233-52-24; e-mail: sharq_ilmii@mail.ru

Baymanov Xabibullo Abdullayevichning 10.00.06 — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "Inson xarakteriga xos sifat leksemalarning funksional-semantik xususiyatlari (nemis va o'zbek tillari misolida)" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Fil.21.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 11-yanvar kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100060, Toshkent shahri, Mirobod tumani, Shahrisabz ko'chasi, 25-uy.
Tel/faks: (71) 233-34-24, 233-52-24; e-mail: sharq_ilmii@mail.ru

Sultanov Tulkin Irgashevichning 10.00.06 — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "Alisher Navoiy va ozarboyjon adabiyoti: tarixiy ildizlar, an'analar, vorisliq (Kishvariy va Sodiqiy asarlari misolida)" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Fil.21.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 17-yanvar kuni soat 16:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100060, Toshkent shahri, Mirobod tumani, Shahrisabz ko'chasi, 25-uy.
Tel/faks: (71) 233-34-24, 233-52-24; e-mail: sharq_ilmii@mail.ru

Tuychiyeva Maxfuza Umarmulovnaning 13.00.02 — Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (o'zbek adabiyoti) ixtisosligi bo'yicha "5-7-sinf adabiyot darslarida o'zlashtiriladigan o'quv materiallarini takomillashtirish tizimi" mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi Ph.D.28.03.2018.Ped.02.05 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 10-yanvar kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.
Tel/faks: (66) 239-12-29, 239-17-14; e-mail: samdu_ped_kengash@umail.uz

Bakiyeva Xilola Sapayevnaning 13.00.02 — Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (o'zbek tili) ixtisosligi bo'yicha "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil ta'lim orqali nutq va tafakkurni rivojlantirish metodikasi" mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi Ph.D.28.03.2018.Ped.02.05 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 10-yanvar kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.
Tel/faks: (66) 239-12-29, 239-17-14; e-mail: samdu_ped_kengash@umail.uz

Xo'jaqulov Rustanning 05.09.06 — Gidrotexnika va melioratsiya qurilishi ixtisosligi bo'yicha "Foydalanish davrida cho'kuvchan gruntlardagi irrigatsiya tizimlari gidrotexnika inshootlari ishonchligi va xavfsizligini oshirish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligi mexanizatsiyalash muhandislar instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.T.10.02 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 17-yanvar kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100000, Toshkent shahri, Qori Niyoziy ko'chasi, 39-uy.
Tel/faks: (71) 237-22-67, 237-22-09; e-mail: admin@ttiame.uz

Mavlonova Nasiba Umarovnaning 06.01.05 — Seleksiya va urug'chilik ixtisosligi bo'yicha "G.hirsutum L. turiga mansub navlar seleksiyasida bekkross darugaylash orqali suv tanqisligiga bardoshli seleksion ashyolar yaratish" mavzusidagi (qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat agrar universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Qx.13.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 9-yanvar kuni soat 14:30 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.
Tel/faks: (71) 260-48-00; e-mail: tuag-info@edu.uz

Maxamadjanov Farxod Ravshanovichning 13.00.04 — Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi ixtisosligi bo'yicha "Yosh futbolchilarni xususiyatlarini hisobga olgan holda tayyorlash" mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Ped.28.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 16-yanvar kuni soat 11:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 111709, Toshkent viloyati, Chirchiq shahri, Sportchilar ko'chasi, 19-uy.
Tel/faks: (70) 717-17-79, 717-27-27, 717-17-76; e-mail: uzdjtsu@uzdjtsu.uz

Muratov Temur Tashkabayevichning 01.04.10 — Yarimo'tkazgichlar fizikasi ixtisosligida "Yarimo'tkazgichlarda zaryad tashuvchilarning kirishmayvchi sochilish effektlari: kinetik parametrlarni hisoblashni asimptotik usullarini ishlab chiqish" mavzusidagi (fizika-matematika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zRFA Fizika-texnika instituti huzuridagi 30.05.2018.FM/T.34.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 16-yanvar kuni soat 16:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

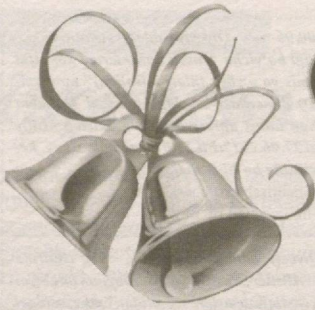
Manzil: 100084, Toshkent shahri, Chingiz Aytmatov ko'chasi, 2-"B" uy.
Tel/faks: (71) 235-30-41, 235-42-91; e-mail: ftikans@uzsci.net

Imomaliyeva Kamila Maxsudovnaning 14.00.08 — Oftalmologiya va 03.00.04 — Mikrobiologiya va virusologiya (tibbiyot fanlari) ixtisosliklari bo'yicha "Eksperimental gerpetik keratini davolashda "GlazAvir" ko'z dorivor pilyonklarining samaradorligini baholash" mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat stomatologiya instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.28.12.2017.Tib.59.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 10-yanvar kuni soat 15:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100047, Toshkent shahri, Yashnobod tumani, Maxtumquli ko'chasi, 103-uy.
Tel/faks: (71) 230-20-65, 230-47-99; e-mail: tdsi2016@mail.ru

Davlonov Xayrulla Allamarotovichning 05.05.06 — Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari ixtisosligida "Pirotiliz qurilmalari asosida gelioksiqsonalarning energiya samarador isitish tizimini ishlab chiqish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zRFA Fizika-texnika instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.30.05.2018.FM/T.34.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 9-yanvar kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100084, Toshkent shahri, Chingiz Aytmatov ko'chasi, 2-"B" uy.
Tel/faks: (71) 233-12-71, 235-42-91; e-mail: ftikans@uzsci.net

Qo'ng'iroq chalinguncha

Pianinoning nutqi

Podarevskiy bir paytlari Polshaning eng mashhur pianinochisi va bastakori, Shopen kompozitsiyalarining dunyodagi eng mohir ijrochisi bo'lgan. Biroq u kasb sifatida diplomatlikni tanlaydi. Tez orada diplomatlikdan Polshaning bosh vazirigacha bo'lgan yo'lni bosib o'tadi.

Bir kuni u rasmiy safar bilan Fransiyaga boradi. Uchrashuvlar yakunida bir yigit yoniga kelib:

— Siz o'sha mashhur pianinochi, bastakor Podarevskiy emasmisiz? — deb so'raydi.

— Ha, o'sha men edim, — deb javob beradi Podarevskiy.

— Hozir-chi?

— Polshaning bosh vaziri!

Haligi yigit kinoya bilan:

— Shundaymi? Voajab, naqadar pastlab ketibsiz!.. — deya jilmayadi.

Podarevskiy bu so'zlarni umr bo'yi esdan chiqarmaydi. Yigitning gaplari dog'day bo'lib yuragida saqlanib qoladi. Polshaga qaytgach, xalq yig'inlarining

birida shunday deydi:

— Piano klavishlarini boshqarish odamlarni boshqarishdan mushkul, deyishadi. Bosh vazir bo'lganingda daryo yo'q joyga g'aroyib bir ko'prik qurishni va'da berasan, odamlar esa ishonadi. Insonlarni aldar ekansan, davlatni boshqara olishing tabiiy. Ammo 7 oktavali bir pianinoda "fa" tilini bosib, "do" ohangini kutib bo'lmaydi. Notalar sizni faqat va faqat to'g'rilikka, to'g'ri yashashga, hatto to'g'ri o'lishga chorlaydi. Unda faqatgina haqiqat tili mavjud. Musiqa odamni yolg'ondan, soxtalikdan uzoqlashtiradi...

Rus tilidan
Rahmat BOBOJON tarjimai.

6-sinf adabiyot darsligida Janni Rodarining "Qutbdagi gunafsha" degan ertagi bor. O'zi ikki betgina ertak, lekin shunday ta'sirli...

Qutbdagi gunafsha

"Bir kuni ertalab Shimoliy qutbda katta ayiq uyqudan uyg'onibdi. Uyg'onibdi-yu, havoni hidlay boshlabdi. O'ng tomonga qarab qayrilib hidlabdi — hech nimaning ismi kelmadib, chap tomonga o'girilib hidlabdi — birdan g'alati bir hid sezibdi... Lekin shu payt ayiq bolalari sal naridan binafsharang gunafsha topib olishibdi..."

Avtobusda musiqa eshitib, xayol surib ketishga nima yetsin?! To'g'ri, ayrim mustasno holatlar ham uchrab turadi. Jahon adabiyoti degan fan o'tamiz. Shu fandan mustaqil o'qish uchun 20 ta asar belgilab berilgan. Hammasi durdona asarlar. Yil yakuniga qadar ularni o'qib tugatishga harakat qilyapman. Shu sabab vaqtni bekor o'tkazmay avtobusda ham badiiy kitob o'qiyman. Nimaga bu qiz so'zini "Qutbdagi gunafsha" bilan boshladi, deb hayron bo'lyapsizmi? Chunki qachon qo'limda kitob bilan avtobusga chiqsam, menga xuddi "Qutbdagi gunafsha"ga qaragandek qarashadi:

"...gunafshani tomosha qilgani kel-

ganlarning son-sanog'i yo'q emish, Sibirdan bug'ular chopib kelishibdi. Amerikadan ho'kizsimon hayvon darak topib kelibdi, morj va tulenlar suzib kelishibdi... Hamma bu g'alati, yovvoyi gulni... ko'rib hang-u mang bo'libdi".

Balki havas bilan qarashayotgandir? Lekin bu hol har kuni takrorlanaversa-chi? Ayniqsa, berilib kitob o'qiyotganingizda chipta tarqatuvchining "Kitobingizni yig'ishtiring" degan ovozi eshitilsa... "To'g'ri aytadi, kitobning ham o'qilish joyi bor", deysiz. Bilaman, hamma narsaning o'z vaqti, joyi bo'ladi. Eng achinarlisi nima, aytaymi? Kitob o'qiyotganlarga qarata aytilgan bu gap tinimsiz ijtimoiy tarmoqlarda tentirayotganlarga aytilmaydi. Atrofga qarang, necha kishi telefonga tikilgan? Endi kitob ushlagan yo'lovchilarni axtaring.

"Qachonlardir bu yerda million-mil- lion gunafsha ochilib yotadi. Muzlar eriydi, orollar hosil bo'ladi..."

Mohidil ABDULLAYEVA

31-dekabr kechasidagi o'ylar

Yillar quvalashib o'tib boradilar, Kuzatib qolamiz, kutib olamiz. Ikki yil orasi lahzalik fursat, Soatlar zangiga quloq solamiz.

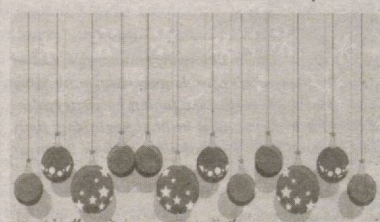
Yuzlarda tabassum, dilda hayajon, Yurak tovushiga hamohang "chiq-chiq". Bor ovozi bilan zang urar soat, Kutib olmoq shirin, kuzatmoq achchiq.

Yangi yil ataymiz kelajak yilni, Galdagi raqamni beramiz unga. Goh oppoq, goh qora ranglarga bo'yab, Umrimiz shodasin teramiz unga.

Yillar mehmon kabi kelar-u ketar, Soatlar umrni sanaydi "chiq-chiq". Aslida kim mehmon? Yillarmi yo biz, Kutib olmoq shirin, kuzatmoq achchiq.

Yangi yil — ochilgan yangi sahifa, Umrimiz daftarin bezaydi yillar. Biz esa quvlashib o'tib boramiz, Yillar kutib olar, kuzatar yillar.

Hasan ALIMATOV,
Kattaqo'rg'on tumanidagi
74-maktab o'qituvchisi

Yam-yashil, xush bo'y taratuvchi archa qadimdan mangulik, mardlik va jasorat ramzi hisoblanadi. Chunki u jazirama issiqda ham, qahraton sovuqda ham yashnab turaveradi. Qadimda kishilar bu daraxtda barcha o'simliklar, hayvonlar, parrandalarni qo'riqlovchi o'rmon ruhi yashaydi, deb ishongan. Qadimgi kishilar yangi yil oldidan archa yonida majlis qurganlar. Keyinchalik bu odat niderlandiyaliklar va inglizlarga ham o'tgan.

Rossiyada archa yasatishni Pyotr I maxsus buyruq bilan joriy qilgan. U 1700-yil 1-yanvar kuni hamma uylarda archa yasatishga farmon bergan.

Archa o'smaydigan issiq mam-lakatlarda aholi yangi yilni doim

Kichik Jonni shu kuni juda baxtli edi. Sababi, u otasi bilan Yangi yil uchun o'zi yoqtirgan narsalar, turli o'yinchoq-u bezaklar xarid qilgani bozorga bordi.

Bozor juda tartibli bo'lib, barcha do'konlar rango-rang chiroqlar bilan bezatilgandi. To'satdan Jonning nigohi qushlar saqlanayotgan qafasga tushdi. Bechoralar qafasdan xalos bo'lish uchun o'zini temir panjaraga takror-takror urar, ba'zilarining tumshug'i qonga belangandi. Bolakayning qushlarga rahmi keldi. Bundan biroz vaqt o'ziga kelolmay turdi, so'ng do'kondorning oldiga bordi.

— Nega bularni qafasda saqlayapsiz? — deb so'radi u do'kon egasidan. — Nega ularning erkin bo'lishiga yo'l qo'yaysiz? Birovning erkini cheklash adolatdan emas!

— Bu menga ham yoqayotgani yo'q, bolakay! — deb javob berdi do'kondor. — Nima qilay, boshqa tirikchilik manbaim yo'q. Oilamni boqish uchun menga ham pul kerak, axir.

Jonni qo'lini cho'ntagiga solganicha kuzatib turgan otasiga qaradi.

— Xo'sh, nimalar olamiz, Jonni? — Otasi uning bir qarorga kelishini kutardi.

YANGI YIL RAMZI

yam-yashil bo'lib turadigan boshqa o'simliklar bilan kutib oladi. Masalan, Vetnamda uylar shaftoli daraxti, Yaponiyada esa matonat, uzoq umr va tez o'sish ramzi bo'lgan bambuk daraxti shoxlari bilan bezaladi. Shu bilan birga qarag'ay daraxti shoxlari bilan ham yangi yilni kushish mumkin.

Bizda ham yangi yil kirishi butun dunyo mamlakatlaridagi kabi yilning so'nggi kuni nishonlanib, xonadonlar tog'da o'sadigan, qishda ham yam-yashil turadigan archa bilan bezatiladi.

Mehriniso BOBOMURODOVA,
Zarafshon shahridagi
2-maktab o'qituvchisi

Manjari Shukla

Bolakay bir lahza esankirab qoldi. U qushlarni ozodlikka chiqarish har qanday bayramni nishonlashdan afzal ekanini ich-ichidan his qilib turardi. Jonni otasining qo'lidan ushlab o'ziga tortdi va dedi:

— Dada, men Yangi yil bayramini do'stlarim bilan o'ynab ham yaxshi o'tkazaman. Ammo bu qushlar osmondan erkin uchsa, mendan ko'proq zavqlanishadi.

Otasi qo'lidagi pulni do'kondorga berdi va dedi:

— Bu qushlarni qafasdan chiqarib yuboring. Ertadan boshlab men bilan birga ishlashingiz mumkin. Ishontirib aytamanki, sizga munosib ish topib beraman.

Savdogar xursand bo'lib, qafasni Jonniga berdi. Bola qafasni ochdi. Barcha qushlar birin-ketin ko'kka parvoz eta boshladi. Buni ko'rgan bolakay chapak chalib yubordi.

— Dada, endi ular ham bayramni oilasi va do'stlari davrasida xursand nishonlaydigan bo'ldi. Rahmat sizga, Yangi yilga men uchun bundan ortiq sovg'a bo'lmas edi, — deya o'zini juda yengil his qildi.

— Sen shunga loyiqsan, o'g'lim, — dedi otasi oqko'ngil o'g'lini bag'riga bosib.

Ingliz tilidan
Sohiba MULLAYEVA tarjimai.

SOVG'A

Sport—2020: eng sara o'yinlar oldinda

Sport – doim insonlar diqqat markazida bo'ladigan qizg'in sohalardan biri. 2019-yilda sportning turli yo'nalishlari bo'yicha o'tkazilgan musobaqalar, ayniqsa, xalqaro turnirlarni millionlab muxlislar bevosita kuzatib bordi. Bu an'ana 2020-yilda ham davom etishi shubhasiz. Boisi yangi yil bir-biriga ulanib ketadigan yirik turnir va jahon chempionatlariga boy bo'lishi kutilmoqda.

Yakunlangan yilning so'nggi kunlari — 26-dekabr 2020-yilning 5-yanvariga qadar davom etadigan **shaybali xokkey bo'yicha yoshlar o'rtasidagi jahon chempionati** yangi yilning ilk xalqaro musobaqalaridan sanaladi. Turnir Chexiyaning Ostrava shahrida ikkinchi bor va Trshines shahrida ilk marotaba o'tkazilmoqda.

10–12-yanvar kunlari bo'lib o'tadigan **konkida yugurish bo'yicha Yevropa chempionatiga** Niderlandiyaning Xerenven shahri mezbonlik qiladi. Musobaqalar "Tialf" muz maydonida konkida yugurish sportining belgilangan (ayollar 500, 1000, 1500, 3000, erkaklar 5000 m.) masofaga yugurish, mass-start, jamoaviy poyga hamda jamoaviy sprint (yaqin masofaga yugurish) yo'nalishlari bo'yicha o'tkaziladi.

9–26-yanvar kunlariga belgilangan erkaklar o'rtasida gandbol bo'yicha Yevropa chempionati bir vaqtning o'zida uchta davlat — Avstriya, Norvegiya va Shvetsiyada o'tkaziladi. Yilning asosiy musobaqalaridan biri — **o'smirlar o'rtasida qishki olimpiya o'yinlari** 9–22-yanvar kunlari Shveysariyaning Lozanna shahrida bo'lib o'tadi.

Amerika, Osiyo, Afrika va Avstraliya sportchilari o'rtasida o'tkaziladigan **figurali uchish bo'yicha to'rt qit'a chempionati** 3–9-fevral kunlari Janubiy Koreya poytaxti Seul shahrida o'tishi rejalashtirilgan. Aytish joizki, Janubiy Koreya ushbu chempionatga yettinchi bor mezbonlik qilmoqda va bu rekord ko'rsatkich hisoblanadi. Turnirda yakka uchish, juft bo'lib uchish hamda muz ustida raqs tushish shartlari bo'yicha g'oliblar aniqlanadi. Har bir yo'nalishda qit'alar 3 nafargacha ishtirokchi qatnashish huquqiga ega.

Qish mavsumi musobaqalarini 12–23-fevral kunlari Italiyaning Razun-Anterselva shahrida o'tadigan **biatlon (chang'ida yugurish va yo'l-yo'lakay multiq otish sporti) bo'yicha jahon chempionati**, 13–16-fevralda AQShda bo'lib o'tadigan **belgilangan masofalarga konkida yugurish bo'yicha jahon chempionati** hamda 28-fevraldan 1-martga qadar Norvegiyaning Xamar shahrida o'tkaziladigan **an'anaviy va sprint ko'pkurashda konkida yugurish bo'yicha jahon chempionati** yakunlab beradi.

Ammo qishki sport o'yinlari bahor mavsumida ham davom etadi. 16–22-mart kunlari Kanadaning yirik shaharlaridan biri Monrealda **figurali uchish bo'yicha jahon chempionati** bo'lib

o'tadi. 110 yillik yubiley turnir mamlakatdagi yirik **"Bell-markaz"** muz maydonida o'tkaziladi. Aytish joizki, musobaqa mezbonligiga talabgorlar orasida Xorvatiya poytaxti Zagreb,

GROUP A	GROUP B	GROUP C	GROUP D
A1 THAILAND	B1 QATAR	C1 UZBEKISTAN	D1 VIETNAM
A2 IRAQ	B2 JAPAN	C2 KOREA REPUBLIC	D2 DPR KOREA
A3 AUSTRALIA	B3 SAUDI ARABIA	C3 CHINA PR	D3 JORDAN
A4 BAHRAIN	B4 SYRIA	C4 IR IRAN	D4 UAE

8–26-yanvar kunlari Tailand yashil maydonlarida U-23 yoshlilar o'rtasida Osiyo chempionati final bosqichi bo'lib o'tadi.

"Tokio-2020" olimpiada o'yinlariga yo'llanma beruvchi mazkur musobaqada Lyubinko Drulovich ustozligidagi O'zbekiston olimpiya terma jamoasiga yo'llanmani qo'lga kiritish vazifasi topshirilgan. O'zbekiston olimpiya terma jamoasi Janubiy Koreya, Xitoy va Eron futbolchilari bilan bir guruhdan joy olgan. Futbolchilarimiz qit'a chempionatidagi ishtirokini 9-yanvar kuni Eronga qarshi o'yin bilan boshlaydi.

Shvetsiya poytaxti Stokgolm hamda Niderlandiyaning Rotterdam shaharlari ham bor edi. Ammo bu huquq o'n birinchi bor Kanadaga nasib etdi.

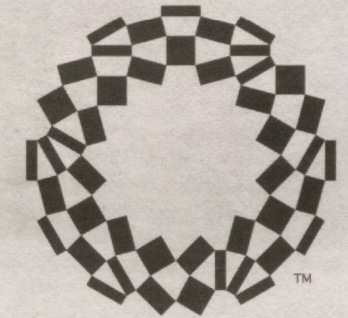
Musobaqa yakka, juft uchish hamda muz ustida raqs tushish shartlari bo'yicha o'tkaziladi. Turnirda Konkida yugurish xalqaro ittifoqiga a'zo davlatlardan har bir yo'nalish bo'yicha 1 nafardan 3 nafargacha ishtirokchi juftliklar qatnashishi mumkin.

1–8-mart kunlari Rossiyaning Irkutsk shahrida o'tkaziladigan **to'pli xokkey bo'yicha jahon chempionatining V** turnir musobaqalari mamlakatdagi "Rekord", "Zenit" hamda "Harakat" stadionlarida, A turnir o'yinlari esa 28-martdan 5-aprelga qadar yangi qurilayotgan "Baykal" muz saroyida bo'lib o'tadi.

8–24-may kunlariga belgilangan saxon to'rtinchi bor o'tkazilayotgan **shaybali xokkey bo'yicha jahon chempionatiga** Shveysariyaning Syurix hamda Lozanna shaharlari mezbonlik qiladi. Mazkur chempionat Syurixda to'rtinchi bor, Lozannada esa ikkinchi marta o'tkaziladi. Syurixdagi o'yinlar 11200 tomoshabinga mo'ljallangan "Xallenshtadion" muz saroyida bo'lib o'tadi.

Futbol ishqibozlari kutgan eng hayajonli o'yinlar 12-iyundan 12-iyulga

qadar davom etadigan **futbol bo'yicha Yevropa chempionatida** o'tishi shubhasiz. Har 4 yilda UEFA tarkibiga kiruvchi milliy terma jamoalar o'rtasida o'tkaziladigan chempionatning bu galgi

TOKYO 2020

etadi. Olimpiya mash'alasi 12-martdan 24-iyulga qadar belgilangan hududlarni aylanib chiqadi. 24-iyul kuni 2020-yilgi yozgi olimpiya o'yinlarining ochilish marosimi bo'lib o'tadi. Musobaqaning yopilish marosimi esa 9-avgustda o'tkaziladi.

So'ng navbat **XVI yozgi parolimpiya o'yinlariga keladi.** Mazkur musobaqa ham Tokioda 25-avgustdan 6-sentabrga qadar bo'lib o'tadi. Musobaqalar oldindan tayyorlangan maydonlarda o'tkaziladi. Bu galgi musobaqalar dasturiga ayrim o'zgartirishlar kiritildi. Unga ko'ra, dasturdan yelkanli qayiq sporti hamda parolimpiya futboli olib tashlanib, ularning o'rni badminton va taekvondo sport turlari kiritildi.

Shuningdek, 2020-yil davomida sanasi hozircha aniq bo'lmagan musobaqalar — Rossiyaning Xanti-Mansiysk shahrida **shaxmat olimpiadasi** hamda Janubiy Koreyaning Pusan shahrida **stol tennisi bo'yicha jahon chempionatlari** ham o'tkaziladi.

Musobaqalarning bari qizg'in va bahs-munozalarga boy o'tishi shubhasiz. Ularda sportchi hamyurtlarimiz ham munosib ishtirok etib, jahon maydonida Vatanimiz bayrog'ini baland ko'tarishi hamda yurtimizga medallar shodasi bilan qaytishiga ishonamiz!

Iroda TOSHMATOVA tayyorladi.

Bayram qizg'in o'tmoqda

Xalqimiz 2019-yilni ko'tarinki kayfiyat bilan o'tkazib, 2020-yilni yaxshi niyatlar bilan qarshi o'lmoqda. Shunga hamohang mamlakatimizda Yangi yil bayramiga katta tayyorgarlik ko'rildi.

Poytaxtimizda Yangi yil bayramining asosiy archasi Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi va "Hyatt Regency" mehmonxonasiga tutash maydonga o'rnatildi.

Balandligi 36 metrli archaga 45 ming o'yinchoq, rang-barang chiroqlar ilingan. Maydon atrofidagi daraxtlar, devorlar ham rangli chiroqlarga burkangan. Turli dekoratsiyalar o'rnatildi. Bu yerda asosiy bayram tadbirlarini o'tkazish uchun 2 ta sahna, attraksionlar, 34 ta savdo shoxobchasi hozirlangan.

Bayram tantanalari 25-dekabrden 8-yanvargacha har kuni soat 11:00 dan 22:00 ga qadar davom etadi.

Burhon RIZO olgan suratlar.

Marifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,

O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,

O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari

kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan. Indeks: 149, 150. G-129. Tiraji 8750.

Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — (71) 233-50-55;

kotibiyat — (71) 233-99-15;

reklama va marketing bo'limi —

(71) 233-42-92 (faks), (71) 236-54-17.

ISSN 2010-6436

"Ma'rifat"dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri, Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy. Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshova, Faxriddin Rahimov.
Navbatchi muharrir: Abror Umarqulov.
Navbatchi: Faxriddin Rahimov.

Gazeta haftaning chorshanba va shanba kunlari chiqadi.

"Sharq" nashriyat-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi. Korxonada manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'za yakuni — 20.00 Topshirildi — 21.00

3 4 5 6